

Sportvisie

Arnhemse visie op sport & bewegen

Inhoudsopgave

Inleiding SPORTVISIE: 'op naar 75% sporters!'	5
Samenvatting	7
1 2016: 'Arnhemmers bewegen voldoende en doen aan sport'	11
2 Activerend sportbeleid, onderscheid naar doelgroep	19
3 Vitale sportverenigingen en sportiviteit en respect	23
4 Van breedtesport naar talentontwikkeling	33
5 De accommodatievisie	39
6 Tarieven- en subsidiesysteem	47
7 Alle actiepunten op een rij	53
8 Begrippen en afkortingen	56

Inleiding

De SPORTVISIE: 'op naar 75% sporters!'

Iedere sporter, amateur of prof, heeft ambities: een wedstrijd winnen, een flinke afstand afleggen, een persoonlijk record verbeteren, gewoon ontspannen, stoom afblazen, 'lekker' moe worden.

Ook een gemeentelijke visie op sport & bewegen kan niet zonder ambities.

De belangrijkste ambitie van Arnhem is: meer mensen aan het sporten en bewegen krijgen: op naar 75 % in 2016!

Dat willen we bereiken door:

- sportverenigingen te stimuleren om zogenaamde 'vitale verenigingen' te worden, aantrekkelijk te zijn voor diverse doelgroepen, hun zaken goed op orde te hebben en ondernemend te zijn;
- een betere aansluiting tussen de breedte- en topsport;
- kwalitatief goede multifunctionele accommodaties;
- een transparant, rechtvaardig tarieven- en subsidiesysteem dat verenigingen die zich willen ontwikkelen faciliteert;
- meer samenwerking tussen sportorganisaties, commerciële aanbieders, onderwijs, cultuur, welzijn, corporaties en andere maatschappelijke organisaties.

het accommodatiebeleid, sportstimulering en sportiviteit en respect. Daarbij is uw inbreng van belang. Deze visie vormt het begin, het laatste woord is dus nog niet gezegd!

Veel verenigingen, individuele sporters en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties hebben in de loop van 2011 meegedaan aan bijeenkomsten en rondetafelgesprekken of hebben via internet suggesties gedaan. Zonder het enthousiasme, de kennis, kunde en betrokkenheid van al deze 'meesprekers' en 'meedenkers' was deze SPORTVISIE niet tot stand gekomen. Deze inbreng is ervaren als 'kritisch meebewegen' en naar wij hopen is de inbreng herkenbaar in de volgende hoofdstukken.

De visie bevat de koers op hoofdlijnen voor de komende vijf jaar. Het is geen gedetailleerd programma en zal het komende jaar moeten worden uitgewerkt. Denk aan het tariefensysteem,

Een groot aantal deelnemers aan de rondetafelgesprekken heeft er terecht op gewezen dat Arnhem een goede staat van dienst heeft op het gebied van sport en bewegen. Men noemde onder andere de aandacht voor de jeugd

(stadsbreed, maar vooral in de krachtwijken), de sportstimulering, de verenigingsondersteuning en de grote sportevenementen van de afgelopen jaren. Dit wordt nog eens bevestigd door het feit dat Arnhem sportgemeente van het jaar 2011 is geworden. Een blijk van waardering aan allen die zich in Arnhem inzetten voor de sport! Arnhem heeft veel om op voort te bouwen dus. Deze nota is daarom niet bedoeld om het sportbeleid 'op z'n kop' te zetten, maar om nieuwe mogelijkheden te verkennen en te benutten, een andere richting in te slaan waar dat nodig is.

Ook de gemeente Arnhem heeft last van de huidige economische recessie. Op alle niveaus wordt bezuinigd, ingekrompen en gereorganiseerd. De sportwereld ontkomt daar helaas ook niet aan. Het realiseren van bovenstaande ambities zal, zeker in eerste instantie, zonder extra geld

moeten gebeuren. Dezelfde middelen zullen daarom op een andere manier moeten worden ingezet. Bij de uitwerking van de visie zullen alle financiële consequenties en scenario's in beeld worden gebracht en meegenomen worden in de definitieve besluitvorming. Dit geldt met name voor het tarieven- en subsidiesysteem en de accommodatienota.

Voor veel sporters vormen moeilijke omstandigheden juist een extra motivatie om ambities te bereiken. Daarvoor is doorzettingsvermogen, elan en creativiteit nodig. Onze ambitie is groot: 75% van de Arnhemmers sport of beweegt. Wij hopen dat dit record, mét alle partners, al in 2016 wordt gevestigd.

Gerrie Elfrink
Wethouder sport

Samenvatting SPORTVISIE

Waarom een nieuwe sportvisie?

Er zijn veel maatschappelijke ontwikkelingen, zoals:

- vergrijzing (meer aandacht voor bewegen en andere manier van sporten)
- ander type sporter, andere sportbehoefte
- overgewicht jeugd
- ander type vrijwilliger
- kandidatuur Olympische Spelen 2028 & Nederland Sportland 2016.

Ambitie

De ambitie van het nieuwe sportbeleid is: 75% van de Arnhemmers sport of beweegt in 2016.

Hoe gaan we dat bereiken?

De middelen die we inzetten om deze ambitie te bereiken zijn:

- activering (specifieke groepen en talentontwikkeling)
- vitale sportvereniging en sportiviteit & respect
- accommodaties en tarieven.

Activering specifieke groepen en talentontwikkeling

Hoewel bepaalde groepen in Arnhem intensief sporten, ligt de gemiddelde sportdeelname van de Arnhemse bevolking net iets onder het gemiddelde van andere grote steden. Ruim 35 % van de Arnhemmers sport/ beweegt niet of zeer weinig. Lagere percentages sporters/ bewegers vindt men vooral onder gehandicapten, jongeren van 12-18 jaar, 25-34 jarigen, 65-plussers en mensen met

een lage sociaal economische status. Deze mensen moeten extra worden geactiveerd om te gaan bewegen en sporten.

Topsport is om diverse redenen waardevol voor de stad. Inwoners voelen zich betrokken bij hun stad door topsportevenementen en topsportprestaties. Topsport zet veel mensen (en vooral jongeren) er toe aan ook zelf te gaan sporten. Topsportevenementen zijn een uitbreiding van de mogelijkheden voor passieve recreatie, zijn sociale ontmoetingsplaatsen en bieden kans op leuk en uitdagend vrijwilligerswerk. Daarom hebben talentontwikkeling en topsport nadrukkelijk een plek in de sportvisie.

De uitgangspunten zijn:

- Meer samenwerking tussen onderwijs, welzijn, zorg, veiligheid, wijk, corporaties, commerciële sportaanbieders en verenigingen. Verenigingen die hierin een voortrekkersrol (willen) spelen, worden door het tarievenstelsel gefaciliteerd.
- Succes van 'Meedoen Alle Jeugd door Sport' (MAJdS) voortzetten en structureel inbedden bij verenigingen.
- Stimuleren van vernieuwende initiatieven en van het activeren van 'moeilijke' doelgroepen.
- Investeren voor jeugd op het huidige niveau houden. Geen uitbreiding.
- Meer investeren in bewegen en sporten in de openbare ruimte: flexibel, passend bij verschillende doelgroepen.

- Inventarisatie van alle beweeg- en sportinitiatieven, projecten, acties in de wijken: betere afstemming, strakke regie, keuzes maken (ook iets niet doen).
- Samenwerking verstevigen tussen de gemeente, CTO Papendal Arnhem en het NOC*NSF.
- Keuze maken voor drie tot vijf Arnhemse kernsporten (incl. G-sport). De betreffende sportbonden uitnodigen om een meerjarig plan ‘verbinding breedtesport- talentontwikkeling/ topsport’ (aangevuld met G-sport) op te stellen.
- Het financieren van een dienstenpakket voor ambitieuze sporters en verenigingen binnen de kernsporten.
- Topsportevenementen steviger verankeren in het beleid voor evenementen en citymarketing.

Vitale sportvereniging en sportiviteit & respect

De sportaanbieders zullen vaker moeten inspelen op de veranderende behoeften van mensen en diverse maatschappelijke ontwikkelingen. De toekomstige ‘vitale’ vereniging is in staat om die veranderende vraag in te vullen. Ook in het Arnhemse sportbeleid moet daarmee rekening worden gehouden. De gemeente Arnhem wil de verenigingen ondersteunen die een maatschappelijke rol willen vervullen en zich openstellen voor vernieuwing. De ‘maatschappelijke rol’ van de sportvereniging kan verschillend worden ingevuld, bijvoorbeeld extra aandacht voor specifieke groepen, intensieve samenwerking met organisaties in de wijk en inzet op talentontwikkeling. Overigens zullen ook andere sectoren meer rekening moeten houden met sport en bewegen: denk aan ruimtelijke ordening, verkeer, onderwijs, samenleven en wijkgericht werken.

Het goed regelen van sportiviteit en respect binnen een vereniging komt meestal pas aan bod als alle andere verenigingszaken op orde zijn. Sportiviteit en respect moeten op alle niveaus echter meer aandacht en prioriteit krijgen binnen het sporten en bewegen en bij sportverenigingen. Ook in Arnhem!

Daarom staan de volgende uitgangspunten in het nieuwe beleid:

- Versterken van de vitaliteit van verenigingen.
- Stimuleren dat sportverenigingen hun maatschappelijke rol oppakken in samenwerking met onderwijs, welzijn en wijk(verenigingen).
- Vergroten dienstverlening van de verenigingen. Sportaanbod aan laten sluiten bij de maatschappelijke vraag.
- Sportiviteit en respect zijn belangrijke items voor de vitale sportvereniging.

Accommodaties en tarieven

Een goede sportinfrastructuur is een harde voorwaarde om de beleidsdoelen voor sport en bewegen te realiseren. Hoewel er afgelopen

jaren flink geïnvesteerd is in kunstgrasvelden voor buitensporten, in nieuwe sportaccommodaties en in multifunctionele centra, blijven er binnen de Arnhemse sport nog vele wensen over voor de sportaccommodaties. Om uiteindelijk te kunnen bepalen wat er wordt gedaan voor en met sportaccommodaties moet er een kader worden vastgesteld waarbinnen keuzes gemaakt kunnen worden. De SPORTVISIE biedt dit kader. De gemeente Arnhem wil een nieuwe sportkoers gaan varen en met behulp van tarieven en subsidies sturen op gewenste ontwikkelingen. Ook zijn gebruikers niet meer tevreden over het huidige tariefensysteem. Reden genoeg om dit systeem tegen het licht te houden en aanpassingen voor te stellen.

Uitgangspunten:

- Duidelijke accommodatiekeuzes maken.
- Meer aandacht voor de buitenruimte.
- Diversiteit aan sportvoorzieningen.
- (Accommodatie-)combinaties maken met andere voorzieningen.
- Belonen van de maatschappelijke betekenis van sport in het algemeen en van sportverenigingen in het bijzonder, waarbij recht wordt gedaan aan het gemeentelijke sportbeleid.
- Rechtvaardig en meer gedifferentieerd verdelen van de subsidiemiddelen.
- Het tariefensysteem moet zo eenvoudig en transparant mogelijk zijn (c.q. uit te leggen voor gebruikers).

1 2016: Arnhemmers bewegen voldoende en doen aan sport!

Inleiding

De gemeenteraad van Arnhem heeft in maart 2011 vijf beleidsdoelen vastgesteld:

1. **Vitalere sportverenigingen en sportorganisaties, inclusief stichtingen.**
2. **Bewegen en sporten beter bereikbaar voor iedereen, met speciale aandacht voor de jeugd.**
3. **Meer aandacht voor de relatie tussen breedtesport en (sub)topsport.**
4. **Meer sportiviteit en respect binnen de sport.**
5. **Kwalitatief goede en laagdrempelige sportaccommodaties.**

De bovenstaande doelen staan in het teken van één ambitie: het verhogen van de sportparticipatie¹ van 64% in 2011 naar 75% in 2016. Dat betekent dat 3 op de 4 Arnhemmers aan sport of bewegen doen in 2016. In 2012 vindt een nulmeting plaats (stadspanel 2012).

Deze beleidsdoelen worden door de deelnemers aan de forumdiscussie en rondetafelgesprekken onderschreven. De vraag is nu: hoe worden deze doelen uitgewerkt? en: wie neemt op welk terrein de regie? Betrokkenen in de stad hebben daarom gevraagd aan de gemeente om keuzes te maken

op basis van een visie. Want niet alles kan en niet alles 'moet'. Ook wordt onderkend dat meer samenwerking tussen sport- en andere organisaties veel mogelijkheden biedt, juist in tijden waarin de middelen beperkt zijn.

Het hoofddoel en de vijf subdoelen zijn daarom uitgewerkt in de visie die nu voor u ligt. Deze visie is een kaderstellend document met een meerjarig perspectief van tien jaar. Na vijf jaar wordt de visie en de uitvoering ervan geëvalueerd. De visie wordt jaarlijks vertaald in een Programma Sport & Bewegen, te beginnen in 2012. De visie maakt het mogelijk om vanuit heldere uitgangspunten en doelen te reageren op ontwikkelingen.

De gemeente formuleert de doelen. Maatschappelijke organisaties, sportverenigingen en ook individuele burgers of groepen van burgers nemen het initiatief en hebben de mogelijkheden en de mensen om die doelen uit te voeren. Het uitgangspunt daarbij is niet: wat doet de gemeente voor ons? maar: wat kunnen wij doen om bij te dragen aan meer sportende en bewegende Arnhemmers? De gemeente speelt hierbij een faciliterende en stimulerende rol.

¹ Sporten: hier wordt 'sporten', inclusief wandel- en fietssport bedoeld. Daarbij sluit Arnhem aan bij de RSO (Richtlijn Sportdeelname Onderzoek (NOC*NSF, Mulierinstituut). Conform deze definitie mag iemand zich een sporter noemen als hij minimaal 12 keer per jaar aan sport doet. Bewegen: daarbij sluit Arnhem aan bij de

Nederlandse Norm Gezond Bewegen: om een goede gezondheid te behouden is het gewenst tenminste vijf dagen per week 30 minuten matig intensieve lichaamsbeweging te hebben. Voor kinderen, jongeren en mensen met overgewicht is het gewenste aantal minuten per dag tenminste 60.

Daarnaast bestaat de fitnorm: voor een goede conditie van het hartvaatstelsel is drie maal per week tenminste 20 minuten intensieve lichaamsbeweging nodig (door bijvoorbeeld te sporten).

1 Ontwikkelingen in de sport

1.1 Trends: de sportconsument, de snelle(re) digitale wereld

De vorige sportvisie² van de gemeente Arnhem, dateert van 2004. Sinds die tijd is het nodige veranderd. Dat is de reden om de Arnhemse visie op sport te actualiseren en aan te scherpen. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling alle huidige verworvenheden ter discussie te stellen. Ook tijdens de rondetafelgesprekken werd vaak opgemerkt dat Arnhem veel goede initiatieven heeft op sportgebied, dat een schat aan ervaring is opgebouwd en dat op veel fronten intensief wordt samengewerkt.

Beleid dat ongewijzigd blijft:

- De huidige subsidies (o.a. het jeugdsportfonds). Naar de regeldrukte en efficiëntie dient nog wel kritisch gekeken te worden.
- Leningen en garantstellingen.
- Elementaire onderdelen van het accommodatiebeleid.
- Het schoolzwemmen.
- De inzet van de Gelre Pas om de financiële drempel voor kwetsbare groepen te verlagen.

Er zijn echter nogal wat belangrijke ontwikkelingen die nopen tot herijking van het sportbeleid:

• Sporten en 'life style'

Steeds meer amateursporters zijn gericht op leefstijl. Sport moet passen in concepten als wellness, beleving en netwerken. Dit stelt andere eisen aan het sportaanbod van alle sportaanbieders, ook aan dat van de sportvereniging. Vooral de commerciële sportaanbieders hebben antwoorden gevonden op deze ontwikkeling en komen met succesvolle wellnessconcepten die vaak verbonden worden met thema's als cultuur, natuur, gezondheid en educatie. Sporten in de openbare ruimte wordt steeds populairder en geïntegreerd in de werkomgeving. Sportverenigingen zijn zich vaak nog onvoldoende bewust van deze ontwikkelingen of slagen er (nog) onvoldoende in om op deze ontwikkeling in te spelen.

² Het Werkdocument 'Sport over de breedte', visie op sport en bewegen in Arnhem

• Gezondheid

Het landelijke gezondheidsbeleid richt zich op o.a. het tegengaan van roken en overgewicht, maar het accent ligt vooral op bewegen. De overheid wil niet voorschrijven en beleren maar wil gezondheid bevorderen in plaats van ongezondheid bestrijden. Zij wil veilig sporten en bewegen in de buurt stimuleren en meer samenwerking tussen gemeenten, private partijen en de sportsector. Regionaal en lokaal wordt gestreefd naar het terugdringen van overgewicht en alcoholgebruik, het bevorderen van de psychische gezondheid (vooral bij jeugdigen). Speciale aandacht gaat uit naar mensen uit lagere sociaal economische milieus en de samenhang tussen preventieve en curatieve maatregelen.

• De kritische consument

De sporter stelt hoge eisen aan wat sportaanbieders (fitnesscentra, verenigingen) kunnen bieden, bijvoorbeeld professionele begeleiding en uitstekende voorzieningen. Dit stelt hoge eisen aan sportverenigingen en de accommodaties.

• De nieuwe vrijwilliger

Het traditionele beeld van de vrijwilliger die zich vele jaren inzet voor een sportvereniging verdwijnt. De moderne vrijwilliger is meestal kort(er) beschikbaar en wil flexibel ingezet worden. Sportverenigingen zullen op dit nieuwe type vrijwilligerswerk moeten inspelen.

• Wijk en stad

De extra aandacht en inzet voor de krachtwijken heeft resultaten geboekt. Om landelijke doelstellingen als 75% sportparticipatie en presteren (Nederland bij de top-10 van de wereld) mogelijk te maken, moet het sportbeleid óók lokaal worden aangepakt. Het stedelijke- en wijkperspectief sluiten elkaar niet uit, maar kunnen elkaar juist versterken.

• Olympisch Plan 2028

Nederland heeft ‘ja’ gezegd tegen de ambitie om de organisatie van de Olympische Spelen van 2028 naar Nederland te halen. Precies 100 jaar na de Spelen van Amsterdam 1928. Tal van partijen hebben zich geschaard achter het Olympisch Plan 2028 als bron van inspiratie, waaronder het huidige kabinet, het bedrijfsleven, het hele onderwijsveld, FNV, gemeenten en provincies. Dit plan gaat over veel meer dan sport en medailles. Het moet heel Nederland naar een hoger, Olympisch niveau tillen. Met ambities ten aanzien van top- én breedtesport, infrastructuur, ruimtelijke ordening, economie, welzijn, waarden en normen. De kracht van dit plan komt van onderop. De kinderen van nu zijn over vijftien jaar onze sporttalenten; onze tieners en twintigers kunnen straks het verschil maken om dit plan te realiseren.

• Accommodaties

Voor de gemeente zijn sportaccommodaties een belangrijk instrument voor het sportbeleid. Sportbeoefening kan niet zonder kwalitatief goede en bereikbare voorzieningen. Uit ‘De staat van de sportaccommodaties in Arnhem’ blijkt vooral dat de kwaliteit van een aantal accommodaties te wensen over laat. Meer sturen op gebruik kan bijdragen aan een goede spreiding en efficiënter gebruik. Sportaccommodaties combineren met andere voorzieningen in de stad versterkt de aanwezigheid van sport in de stad.

• Tarieven

Evaluaties van het huidige tariefstelsel door Sportbedrijf Arnhem en de Arnhemse Sport Federatie geven aanleiding tot herziening ervan. Het is de intentie – conform het Lenteakkoord – om naast een tarief voor een sportaccommodatie een systeem te ontwikkelen dat beloningen bevat om organisaties te verleiden een actieve bijdrage te leveren aan de doelen van het gemeentelijk sportbeleid.

• Sportiviteit en respect

Geweld op en om de sportvelden neemt toe. Zowel op landelijk- als lokaal niveau worden momenteel alle zeilen bijgezet om sportiviteit en

respect te verbeteren. De gemeente Arnhem wil een deskundige helpende hand bieden aan sportverenigingen om dit voor elkaar te krijgen.

• Specifieke doelgroepen

Het huidige bestuursakkoord van de gemeente geeft aan dat er in de komende jaren vooral aandacht moet zijn voor de jeugd, zowel autochtoon als allochtoon. Ook de gehandicapte- en inactieve sporters (zowel jongeren als volwassenen) worden extra ondersteund.

• Vergrijzing

De belangrijkste demografische ontwikkeling van de komende decennia is de vergrijzing. Steeds meer actieve én inactieve ouderen, een directere link tussen gezondheid en sport en bewegen, vraag om flexibel aanbod, (in potentie) aanbod van meer vrijwilligers.

• Bezuinigingen

De Visie ‘Sport & Bewegen’ is in deze coalitieperiode 2011 - 2014 niet los te zien van de bezuinigingstaakstelling waar het college voor staat.

• Regionale samenwerking

De gemeenten Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum en Rheden onderzoeken de mogelijkheden van samenwerking. Daarbij kan gedacht worden aan het uitwisselen van expertise, efficiëntere inzet van personeel en middelen, afstemmen van investeringen. Regionalisering is geen doel op zich maar is hooguit een middel om de sportdeelname te bevorderen en een efficiëntere inzet van middelen te realiseren.

1.2 Landelijke ontwikkelingen

Volgens hoogleraar Sportontwikkeling Bottenburg zijn de komende jaren drie mondiale trends van belang voor het nationale en lokale (sport)beleid

- Een verdergaande *internationalisering*, een multiculturele samenleving vraagt om actie van sportverenigingen inzake aanbod, werving kader en leden.
- De *informatisering* binnen onze samenleving. De technologische ICT-ontwikkelingen bieden uitgelezen kansen voor de verenigingscommunicatie, de administratie, het vrijwilligersbeleid

en de werving/ marketing. Maar ook als het gaat het meten van inspanningen, calorie- en energieverbruik. Ook voor sport geldt: meten is weten

- Alle organisaties in Nederland krijgen te maken met *vermaatschappelijking* van hun activiteiten. Sportverenigingen moeten onvermijdelijk een heldere keuze te maken tussen een maatschappelijk profiel en een louter sportprofiel.

In het voorjaar van 2011 heeft minister Schippers de prioriteiten van het huidige kabinet voor het sportbeleid uiteengezet. Kortweg steunt dat beleid op drie pijlers:

- Met ‘Sport en bewegen in de buurt’ pleit de minister voor een passend sport- en beweegaanbod in de buurt en dat voor iedereen toegankelijk is. Nog meer dan voorheen wordt daarin de samenwerking gezocht tussen de sportsector, overheid en bedrijfsleven.
- Een ‘Veiliger sportklimaat’ moet het plezier dat men aan sport beleeft vergroten. Dus geen intimidatie en geweld, op het speelveldje noch bij de sportvereniging. Maar ook valt daaronder de vermindering van sportblessures en arbeidsverzuim.
- De derde pijler gaat over ‘Uitblinken in sport’. Topsport en talentontwikkeling leveren niet alleen medailles op. Het geeft mensen ook plezier, een gevoel van trots, saamhorigheid en het inspireert tot het verleggen van de eigen grenzen. Ondersteuning van talentvolle sporters kan een positieve uitstraling hebben voor de economie en samenleving van de stad. Bovendien zet het huidige kabinet de ondersteuning aan de centra voor topsport en onderwijs voort. Daarvan zijn er vier in Nederland, waarvan één en tegelijkertijd de grootste binnen de Arnhemse gemeentegrenzen ligt.

1.3 Provinciale ontwikkelingen

De Provincie Gelderland heeft in 2009 het voorstel ‘Gelderland Sportland, een ‘wereld te winnen!’ vastgesteld, als bijdrage aan de realisatie van het Olympisch Plan 2028. Daarmee omarmt Gelderland een nieuwe ambitie voor breedte- én topsportbeleid, met als doel om sport en bewegen in Gelderland de komende jaren in de volle breedte op een hoger niveau te brengen. Het programma

gaat over zowel het stimuleren van actieve senioren, vitale bedrijven en werknemers als over investeren in infrastructuur, kennis, innovatie, sportevenementen en de keuze voor kernsporten. De Provincie werkt hieraan samen met de Gelderse steden. Kernsporten kunnen rekenen op steun van de provincie, zowel op het terrein van de topsport als de breedtesport.

1.4 Sporten en bewegen in Arnhem

Uit landelijke cijfers blijkt dat gemiddeld 65% van de inwoners van grote steden sport en/of beweegt. In Arnhem is dat 64%. Ongeveer 30% doet dit in verenigingsverband. Dat betekent dat circa 70% (van de 64% sportdeelname) van de mensen buiten een vereniging sport en beweegt.

De Arnhemse jeugd is behoorlijk actief, zo blijkt uit recente cijfers van 2010. De totale sportdeelname onder Arnhemse basisschoolleerlingen (zowel allochtoon als autochtoon, zowel in kracht- als niet-krachtwijken) is gestegen van 81% in 2006 naar 90% in 2010. De sportparticipatie van de Arnhemse basisschooljeugd is in 2010 hoger dan in 2006, met een sterkere toename onder de allochtone basisschooljeugd. Onder de jeugd van het voortgezet onderwijs is de sportparticipatie vrijwel niet veranderd. Onder de autochtone jeugd is sprake van een kleine toename: in 2006 sportte 78%, in 2010 sport 82%. Onder de oudere allochtone jeugd is de sportparticipatie vrijwel niet veranderd. De Arnhemse jeugd doet het goed, mede dankzij het breedtesportbeleid van de laatste jaren. Dit houdt in dat het stedelijk gemiddelde wordt gedrukt door andere doelgroepen. Met het doel 75% sportparticipatie op het netvlies, is daar winst te behalen.

Kijken we naar de cijfers per wijk, dan zijn er opvallende verschillen: Schuytgraaf, Schaarsbergen en de Hoogkamp scoren heel hoog, de overige wijken maar matig. Dit vraagt om een gedeeltelijke aanpassing van het beleid ten aanzien van wijk-sport. Naast aandacht voor krachtwijken ook meer aandacht voor wijken als Vredenburg/ Kronenburg, Elden, Elderveld, De Laar West en –Oost.

2. Relatie met andere beleidsprogramma's

Sport en bewegen zijn in de eerste plaats vooral leuk om zelf te doen. Ieder individu kiest er zelf voor om in beweging te komen (of niet). Daarnaast hebben sport en bewegen de laatste decennia in toenemende mate een belangrijke maatschappelijke functie gekregen: ze bevorderen een goede gezondheid, activeren en brengen mensen samen. Sport biedt kansen zowel binnen als buiten het veld en socialiseert. Denk aan samenspel, doorzetten en discipline. Sport(beleid) heeft daarom een nauwe samenhang met en is van invloed op andere maatschappelijke terreinen als volksgezondheid, samenleving, participatie, veiligheid en de aantrekkelijkheid van de stad. Sport is dus meer dan sport alleen: sport is een onmisbare factor bij de ontwikkeling van een gezonde, levendige, sociale en aantrekkelijke stad.

Sportverenigingen en andere organisaties kunnen alleen een maatschappelijke bijdrage leveren als andere sectoren 'sportinclusief' te werk gaan. Als vanuit bijvoorbeeld onderwijs, welzijn, ruimtelijke ordening en woningbouw letterlijk en figuurlijk ruimte gecreëerd wordt voor sport en bewegen

2.1 Stadsprogramma's

Arnhem kent vier zogenaamde stadsprogramma's waarin het beleid voor de komende jaren is vastgelegd. Alle vier de programma's hebben raakvlakken met sport. Wij willen het maatschappelijk belang van sport nadrukkelijk meewegen en mee laten tellen in het uitwerken van de sportvisie. Dit komt onder andere terug in het stimuleren van de vitale sportvereniging, talentherkenning en activerend sportbeleid. Hieronder wordt kort ingegaan op de relatie tussen de vier stadsprogramma's en sport(beleid).

2.1.1 Het verbeteren van woon- en leefomgeving

De ambitie is het versterken van de positie van Arnhem als aantrekkelijke stad om te wonen met een gevarieerde bevolking. Daarvoor wordt bijvoorbeeld veel geïnvesteerd in krachtwijken, ook in het bevorderen van de sportdeelname. Maar ook

de GSO wijken³ zoals Elderveld, de Laar West en – Oost en Vredenburg/Kronenburg verdienen aandacht. Daar valt nog 'winst' te behalen in termen van sportdeelname en beweging. Investeren in sporten en bewegen in de openbare ruimte is, naast goede voorzieningen en actieve sportverenigingen, dé manier om het sporten en bewegen in de wijken te bevorderen. Denk aan Krajicek Playgrounds, Cruijffcourts, hardloop- en wandelroutes, outdoorfitness voor ouderen en andere middelen. Samenwerking op wijkniveau tussen sportverenigingen, onderwijs, welzijn en private partijen is onontbeerlijk. Bovendien betekent een sportief leven meer wandelen/ fietsen en minder gebruik van de auto. In die zin is een sportieve levenswijze een directe bijdrage aan een gezonder milieu.

2.1.2 Aantrekkelijke centrumstad

Dit programma is gericht op het versterken van de identiteit, het imago en het functioneren van de stad als centrum van het Oosten van het land. Het staat buiten kijf dat sportvoorzieningen en –mogelijkheden, sportevenementen en de aanwezigheid van (top)sporters mede bepalend zijn voor de uitstraling en aantrekkelijkheid van de stad. Vitesse, grote sportevenementen, het vele groen, de vele en gevarieerde sportmogelijkheden maken Arnhem tot een stad waarin beweging zit! Bovendien vinden heel wat Arnhemmers werk in de sport, als professional en/of als vrijwilliger. Daarmee is het een economische factor van belang.

2.1.3 Participatie en werk

De ambitie van dit programma is dat Arnhem een sterke en vitale stad is waarin iedereen zich kan ontwikkelen en daadwerkelijk mee kan doen aan de samenleving. Nog te weinig worden hier de mogelijkheden van sport benut. De aandacht ligt nu eenmaal – en niet onterecht – op hulpverlening, zorg e.d.. Sport activeert 'aan de voorkant', brengt mensen letterlijk en figuurlijk in beweging, verhoogt de eigenwaarde en het zelfvertrouwen, biedt mogelijkheden tot vrijwilligerswerk. Een 'vitale stad' heeft vitale mensen nodig en vitale organisaties, zoals sportverenigingen die mensen de mogelijkheid bieden plezier te hebben, elkaar

te ontmoeten, grenzen te verleggen, ergens bij te horen. Uitgaan van wat mensen wél kunnen in plaats van wat ze niet kunnen.

2.1.4 Zorgzame stad

Doel van dit programma is een stad waarin iedereen actief deelneemt en waar zelfredzaamheid gestimuleerd en ondersteund wordt. Voor kwetsbare burgers is participatie en zelfredzaamheid geen vanzelfsprekende zaak. Zoals is gebleken in de krachtwijken, kan sportstimulering heel veel betekenen. Er zijn ook groepen 'kwetsbare' burgers die minder zichtbaar zijn, maar wel voorkomen in de statistieken van de sportdeelname. Tweeverdieners met jonge kinderen stoppen met sporten, terwijl zij dat in hun jonge jaren nog actief deden; 40-plussers met een druk sociaal leven; senioren die onvoldoende aan hun trekken komen bij sportverenigingen. Hier is nog een wereld te winnen, in termen van een flexibel sportaanbod, laagdrempeligheid en 'sport op maat'.

2.2 Deelprogramma's

Een aantal deelprogramma's van maatschappelijke ontwikkeling heeft een directe samenhang met sport. Dat zijn:

- Het programma veiligheid: sportstimulering in de wijken en actieve sportverenigingen leveren een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en veiligheid van de wijken.
- Het programma zorg: dit programma wil het aantal gezonde, actieve en zelfredzame Arnhemmers vergroten. Sporten en bewegen hebben een positieve invloed op bovenstaand doel.
- Het programma jeugd: Arnhem zet stevig in op de sportende jeugd en vergroot daarmee betrokkenheid, sportiviteit, zelfbewustzijn en verkleint (de kans op) negatief 'uitval'gedrag.
- Het programma onderwijs: sportvoorzieningen van scholen kunnen ook door anderen (sportverenigingen, groepen sporters) gebruikt worden, combinatiefunctionarissen, bewegingsonderwijs, kennismakingsclinics door sportverenigingen.
- Het programma samenleven in Arnhem: sport en bewegen brengen mensen samen.

3. Tot slot

Het realiseren van de doelstellingen vraagt om keuzes. Keuzes voor bepaalde wijken, voor specifieke groepen, voor instandhouding en verbetering van sommige accommodaties (en andere niet!), voor het stimuleren van sportverenigingen die willen en kunnen 'vitaliseren'. Geen automatismen en verworven rechten 'omdat we dit nu eenmaal zo gewend zijn'. Veel zal worden uitgewerkt in deelprogramma's. De individuele sporter of sportvereniging zal uit deze nota niet kunnen afleiden of het verzoek om uitbreiding van sportvelden wel of niet gehonoreerd wordt, of het tarief omhoog of omlaag gaat enz. Wel zal duidelijk zijn welke richting het beleid opgaat, bijvoorbeeld meer medegebruik van voorzieningen en accommodaties en meer stimulans voor de sportvereniging die 'vitaliseert'. Daar waar mogelijk zal in de afzonderlijke hoofdstukken met een concreet voorbeeld worden aangegeven welke effecten het nieuwe beleid zal kunnen hebben.

Om het ambitieuze – Olympische - doel van meer bewegende en sportende Arnhemmers te realiseren zullen ook alle betrokken organisaties in beweging moeten komen, over hun 'eigen muurtje' moeten kijken, het samenspel opzoeken, stokpaardjes begraven. Dat geldt zowel voor de gemeente, Sportbedrijf Arnhem, sportverenigingen, maatschappelijke organisaties en individuele burgers. In het vervolg van deze sportvisie zal het begrip sportvereniging worden gebruikt voor de niet commerciële sportaanbieders, dus ook stichtingen zijn inbegrepen.

3 GSO staat voor Gelders Stedelijk Ontwikkelingsbeleid

2

Activerend sportbeleid, onderscheid naar doelgroep

Achtergrond

‘Dé sporter’ bestaat niet. Of en hoe mensen sporten en bewegen hangt in sterke mate af van hun leeftijd, sociale achtergrond, ervaring met sport, fysieke gesteldheid, gelegenheid en tijd om te sporten of bewegen en veel andere zaken. Sportbeleid moet daarom per definitie gedifferentieerd zijn en inspelen op deze verschillen.

Hoewel bepaalde groepen in Arnhem intensief sporten, ligt de gemiddelde sportdeelname van de Arnhemse bevolking net iets onder het gemiddelde van andere grote steden (64% versus 65%). Er zijn specifieke groepen in Arnhem die weinig of niet sporten of bewegen.⁴

- De jeugd van 12 t/m 18 jaar. De overstap naar de middelbare school is voor veel jongeren ook het moment om minder actief te worden. Andere interesses voeren de boventoon. Sporten is minder belangrijk. Veel jongeren hebben een bijbaantje.
- Mensen in de leeftijd van 25 t/m 34 jaar. Jonge ouders, bezig met hun loopbaan (beiden een baan). In de dagelijkse hectiek schiet het sporten er bij in. Sporten en bewegen vormen als het ware de sluitpost op de tijdsbegroting, ook al is er het besef dat sporten belangrijk is.
- Mensen in de leeftijd van 45 t/m 54 jaar. Dit zijn potentiële herintredende sporters. Zij hebben

vaak een drukke baan, een intensief sociaal leven, opgroeiende kinderen en soms ook zorgtaken voor ouders.

- Mensen van 65 jaar en ouder. Veel ouderen zijn en blijven gelukkig actief, doen aan gymnastiek, fietsen, wandelen, golfen, tennissen enz: de ‘vitale senior’. Maar er is ook een groep die nauwelijks beweegt, voor wie de interesse voor sporten hoofdzakelijk bestaat uit het kijken naar sport op TV.
- Zoals eerder gezegd verschilt de sportparticipatie per wijk. Wijken als Schuytgraaf, Hoogkamp en Schaarsbergen scoren zeer hoog, andere wijken zoals Elden, De Laar en Vredenburg scoren beduidend lager. Voor de ‘vitale vereniging’ liggen mogelijkheden in juist die wijken waar de sportdeelname beperkt is.
- Voor de gehandicaptensport valt winst te behalen door vooral te investeren in verdieping van het aanbod, werving en communicatie, bereikbaarheid en laagdrempeligheid (figuurlijk). Veel sportverenigingen zijn hiermee op de goede weg! Ook een regionale aanpak biedt mogelijkheden voor de gehandicaptensport: door afstemming en samenwerking kan op regionaal niveau een compleet, kwalitatief goed aanbod geboden worden voor groepen sporters.

⁴ Arnhemse jeugdmonitor, Stadsmonitor, cijfers NOC*NSF, onderzoek Mulierinstituut

Het Mulierinstituut en NISB (kenniscentrum Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen) komen op basis van onderzoek en ervaring tot een aantal aanbevelingen voor sportbeleid:

- Bij de 25 tot 50-jarigen die vanuit gezondheidsredenen gaan sporten is de meeste winst te behalen in termen van sportdeelname.
- Groei in sporten en bewegen zal vooral buiten verenigingsverband plaatsvinden.
- Investeer op een creatieve manier in beweeg- en speelruimte in de wijken.
- Zorg voor goede samenwerking tussen onderwijs, sport, welzijn en private sectoren.
- Meer uren voor sport en bewegen op school, het liefst verzorgd door een vakleerkracht én inzet van combinatiefunctionarissen en beweegteams.

Differentiëren en kiezen

Er bestaat niet zoiets als één gouden formule om iedereen actief te krijgen. Sommigen gaan voor competitie in verenigingsverband, anderen voor individueel bewegen, de één vindt sporten vooral leuk, de ander ziet het als een verplichting, de één is opgevoed in een ‘sportminded’ gezin, de ander niet. De vraag is of grote acties en campagnes (‘sporten is gezond!’) zin hebben. Nog meer investeren in de jeugd heeft een marginaal effect: de deelname is nu al hoog. Een grote groep haakt op latere leeftijd af, ondanks alle inspanningen. Meer aandacht dus voor de adolescenten en ouderen?

Alles bij het oude houden én uitbreiden en investeren is, gezien de beperkte middelen, geen optie. Er zullen keuzes gemaakt moeten worden. In de rondetafelgesprekken kwam dit punt vaak aan de orde: minder stapelen van projecten, maar selectief investeren en verdiepen.

Kern van de visie is: zoveel mogelijk Arnhemmers bewegen tot bewegen door te differentiëren in aanbod, wijze van aanbidding, communicatie, prijs, bereikbaarheid. Door een gemiddeld hoge kwaliteit van sport- of bewegingsaanbod.

Actiepunten:

1. Uitwerken actieprogramma sportstimulering (2012) waarin drie groepen onderscheiden worden:
 - De jeugd tot 12 jaar. 90% sport of beweegt. Dit percentage moet stabiel blijven;

- De jongeren van 13 t/m 18 jaar. Forse terugloop in sporten en bewegen door veranderen op school, bijbaantjes en zap-sportgedrag.
- De groep 18 jaar en ouder, met daarin subgroepen 25 t/m 34 jaar (jonge ouders/tweeverdieners), 45 t/m 54 jaar (potentiële herintreders) en de groep 65 jaar en ouder (zowel vitale ouderen als sportmijders).

2. Uitwerken van de visie van de gemeente in jaarlijkse programma’s, te beginnen in 2013, met als basis.
 - Meer samenwerken tussen onderwijs, welzijn, wijk, corporaties, commerciële sportaanbieders en sportverenigingen. Sportverenigingen die hierin een voortrekkersrol (willen) spelen, worden middels het tarievenstelsel gefaciliteerd.
 - Zoeken van samenwerking met het bedrijfsleven. Als vindplaats van de sub-doelgroepen 25 t/m 34 jaar en 45 t/m 54 jaar en die meer in beweging zien te krijgen; als samenwerkingspartner, bijvoorbeeld een energieleverancier betrekken bij een fietscampagne voor senioren.
 - Voortzetten van het succes van ‘Meedoen Alle Jeugd door Sport’ (MAJdS) en structureel inbedden bij sportverenigingen.
 - Opnemen van Actieplan ‘ouderen actief’: acties om mensen van 65 jaar en ouder te stimuleren om meer te bewegen of sporten. Denk aan aangepast sporten, bewegen onder begeleiding, loop- en beweegroutes rond verzorgingstehuizen enz.
 - Stimuleren van vernieuwende initiatieven en van het activeren van ‘moeilijke’ doelgroepen.
 - Investeren voor jeugd blijven op niveau. Geen uitbreiding.
 - Meer investeren in sporten in de openbare ruimte: flexibel, passend bij verschillende doelgroepen. Ook de Arnhemse parken zijn accommodaties en kunnen ook zeker als zodanig -als sportaccommodatie- worden gebruikt.
 - Inventariseren van alle initiatieven, projecten, acties in de wijken: betere afstemming, strakke regie, keuzes maken (ook iets niet doen). Daarbij meer aandacht voor het delen en uitdragen van leermomenten, bereikte resultaten en successen.
 - Continueren en uitbouwen van de inzet van de combinatiefuncties wijk en sport.

3 Vitale sportverenigingen en sportiviteit en respect

Algemeen

De wijze waarop sport wordt aangeboden is een belangrijk aspect binnen de sport en het sportbeleid. Laagdrempeligheid, flexibiliteit, kwaliteit en beschikbaarheid van het aanbod zijn veelal bepalend of en waar mensen gaan sporten en bewegen. Sportaanbieders zullen vandaag de dag vaker moeten inspelen op de veranderende behoeften van mensen en diverse maatschappelijke ontwikkelingen. Door ontgroening en vergrijzing zullen er minder jongeren en meer ouderen zijn. Sporten is leuk, maar helaas zijn er ook negatieve ontwikkelingen te zien. Het geweld op en om de sportvelden en het gebrek aan sportiviteit en respect zijn buitensporig gestegen. Gelukkig dat mensen zich erover verwonderen en vinden dat er iets aan gedaan moet worden. Maar desondanks zorgen geweld en onsportiviteit nog te vaak voor grote problemen. In dit hoofdstuk wordt beschreven wat daaraan landelijk en lokaal gedaan zal worden. Sportiviteit en respect verdienen aandacht binnen een vitale sportvereniging.

Visie

De toekomstige sportvereniging bereidt zich op deze ontwikkelingen voor en is in staat de veranderende vraag in te vullen. Ook in het sportbeleid moet daarmee rekening worden gehouden. De gemeente Arnhem wil de sportverenigingen ondersteunen die een maatschappelijke rol willen vervullen en zich openstellen voor vernieuwing. Hierbij wordt ook gekeken wat sportverenigingen en gemeente van elkaar kunnen leren.

De sportverenigingen hebben een vaste positie verworven in de maatschappij. De sportvereniging bereikt met haar activiteiten een groot aantal mensen. Sporters komen zo in aanraking met ontspanningsmogelijkheden, normen en waarden, saamhorigheid en gezonde tijdsbesteding. Landelijk gezien is de sportdeelname in verenigingsverband maar 30% van de 60% sporters. Toch wordt de sportvereniging in Arnhem nog steeds gezien als één van de belangrijkste partners van het lokale sportbeleid. Maar daarnaast kiezen ook steeds meer mensen ervoor hun sport te beoefenen zonder lid te worden van een vereniging of andere sportinstelling. Zij gaan bijvoorbeeld individueel fietsen, trimmen en wandelen in de openbare ruimte (ongeorganiseerde sport). Ook wint modieuze sportbeoefening nog altijd terrein. Sfeer en omgeving zijn belangrijk. Denk hierbij aan fitness, aerobics, spinning enz. (anders georganiseerde sport).

Veranderende positie

De sportbeoefening bij een vereniging draagt op de eerste plaats bij aan een fitter en gezonder leven. Daarnaast zorgt de sportvereniging voor binding tussen mensen, kunnen haar leden zich ontplooien via vrijwilligerswerk en brengen de trainingen/wedstrijden sporters en toeschouwers letterlijk in beweging! De positie van de sportvereniging is echter aan verandering onderhevig. Onder druk van veranderende behoeften, een kostenbewustere overheid en een afnemende bereidheid tot vrijwilligerswerk wordt de traditionele sportvereniging gedwongen na te denken over haar rol en deze te heroverwegen. Sportverenigingen krijgen een nog nadrukkelijker rol in de maatschappij. Zo worden steeds meer verantwoordelijkheden bij sportverenigingen neergelegd. Kwaliteit is daarbij het motto. De gemeente stimuleert sportverenigingen door te groeien naar een 'vitale vereniging'.

Kenmerken 'vitale' vereniging

Een 'vitale vereniging' kenmerkt zich door haar hedendaagse- en toekomstgerichte verenigingsbeleid. De sportvereniging is niet alleen op zichzelf gericht maar heeft oog voor haar directe omgeving en maatschappelijke positie in de stad. Hiervoor creëert zij een sport- en activiteiten aanbod dat niet alleen bijdraagt aan de sportiviteit, gezondheid en welbevinden van de eigen leden maar óók van de rest van de bevolking in de wijk of de stad. Een vitale vereniging heeft zich aangepast aan de veranderende samenleving. Op basis van een helder inzicht in de wensen en eisen van (huidige én toekomstige) leden zorgt de sportvereniging ervoor dat er een sportaanbod is voor alle doelgroepen. Regelmatige terugkoppeling met de achterban draagt ertoe bij dat vraag en aanbod te allen tijde in balans zijn. De vitale vereniging draagt actief bij aan een positief sportklimaat in de stad en is herkenbaar in de buurt, wijk of stad. Enerzijds door bij te dragen aan evenementen en gemeentebrede activiteiten, anderzijds door nadrukkelijk de samenwerking te zoeken met andere maatschappelijke instellingen zoals bijvoorbeeld onderwijs- en welzijnsinstellingen in de stad.

Een vitale vereniging is een vereniging die:

- sport aanbiedt,
- financieel gezond is,
- over voldoende draagkracht beschikt (voltallig bestuur en voldoende vrijwilligers),
- ervoor zorgt dat sportief en respectvol met mensen wordt omgegaan,
- in staat is deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten en een hedendaags, toekomstgericht en extern gericht verenigingsbeleid voert.

De stap naar 'vitale' vereniging

Er moet wel een verschil worden gemaakt tussen sportverenigingen die op traditionele wijze een bepaalde tak van sport aanbieden en sportverenigingen die vooruitstrevend zijn. Vooruitstrevend in de zin dat zij ambities hebben om bijvoorbeeld naschoolse sportactiviteiten aan te bieden, de kantine open te stellen voor andere sportverenigingen, zich in te zetten voor gezondere kantines (alcoholbeleid, het handhaven van het wettelijk verplichte rookvrij houden) en een aanbod hebben voor nieuwe doelgroepen sporters (onder andere sporters met een beperking). De vitale vereniging is dus niet alleen intern maar vooral ook extern gericht.

Niet alle sportverenigingen zullen zo maar, zonder hulp, de stap naar de vitale vereniging kunnen zetten. De reeds geconstateerde knelpunten ten aanzien van vrijwilligers en het bestuurlijk vermogen van sportverenigingen (terugloop van kader en ontbreken van kennis) maken het voor sportverenigingen moeilijk om zich tot vitale verenigingen te ontwikkelen. Daarom kunnen zowel potentiële als reeds erkende vitale verenigingen in aanmerking komen voor facilitaire en/of financiële ondersteuning door de gemeente. Daarnaast kan elke sportvereniging gebruik maken van verenigingsondersteuning bij de gemeente Arnhem. Ook sportbonden kunnen hierin een rol spelen en zullen hierbij worden betrokken.

Ondersteuning

De gemeente Arnhem ondersteunt de sportverenigingen op een breed gebied. Als tegenprestatie kan van deze sportverenigingen bijvoorbeeld wel worden verwacht dat zij zich openstellen voor dan wel deelnemen aan maatschappelijke activiteiten, zoals sportstimuleringsprojecten,die worden opgezet.

Beleidsuitgangspunten

De gemeente Arnhem houdt zich bezig met de georganiseerde sport. Behalve een voorwaarden-scheppende rol zal de gemeente hier ook de regisserende (en gedeeltelijk ondersteunende rol door het aanbieden van verenigingsondersteuning) rol vervullen. Zonder een goed functionerend verenigingsleven is een bijdrage van de sport aan de leefbaarheid en aan de kwaliteit van het leven voor de inwoners van Arnhem ondenkbaar. Met betrekking tot de ongeorganiseerde sport treedt de gemeente Arnhem zowel stimulerend als voorwaardenscheppend op, door in de openbare ruimte in de stad mogelijkheden om te sporten, bewegen en spelen structureel realiseren. Samenwerking wordt gestimuleerd met de anders georganiseerde sport en de commerciële sector.

Kern is de mate waarin een sportvereniging bijdraagt aan de verhoging van het aantal sportende en bewegende Arnhemmers. Dat kan doordat een sportvereniging zich richt op een specifieke doelgroep, door veel aandacht te besteden aan talentontwikkeling of door intensief samen te werken met organisaties in de wijk. Een sportvereniging kan zich dus ‘profileren’, keuzes maken, een visie/missie ontwikkelen en die in de praktijk brengen.

Uitwerking

Om de vitale rol van sportorganisaties te versterken en te stimuleren wordt op de volgende zaken ingezet.

1. De introductie van de ‘vitale’ vereniging

Om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien, zullen sportverenigingen een andere insteek moeten kiezen. Ze zullen zich moeten ontwikkelen tot een organisatie die oog heeft voor en onderdeel uitmaakt van de maatschappij en die in staat is in te spelen op ontwikkelingen en de behoeften van de sporters. Innovatie, samenwerking, schaal-vergroting en professionalisering zijn hierbij kernbegrippen. Vooral het maatschappelijk actief inspelen op de veranderende omgeving wordt doorslaggevend voor het voortbestaan van de sportverenigingen.

De gemeente wil stimuleren dat sportverenigingen ‘vitale’ sportverenigingen worden. De criteria een vitale sportvereniging staan in onderstaande tabel. Dit overzicht is een groeimodel. De Arnhemse sportverenigingen worden gekwalificeerd op basis van vier verschillende hoofdonderdelen:

- kwaliteit en continuïteit,
- strategie,
- maatschappelijk actief en
- actief vrijwilligersbeleid.

Deze worden in onderstaande tabel nader toegelicht.

Criteria	Aanwezig / beschikbaar
1. Strategie	• Jaarplan(ning) • Lange termijn visie (missie/visie) • Financieel plan • Beleidsplannen, doelstellingen & speerpunten • Transparantie gezonde financiën
2. Kwaliteit & Continuïteit	• Jaarlijks positief financieel resultaat • Ruimte voor onverwachte uitgaven • Sportaanbod • Voldoende gecertificeerde trainers • Structurele & actuele schaduwlijst vervangers • Knelpunt kader (vacatures) • Beschikbaarheid accommodatie • Kwaliteit accommodatie
3. Maatschappelijk actief	• Erkenning maatschappelijke functie • Sportwijs +8 • Zichtbare samenwerking met partners (buurt, BSO enz.) / speelt in op maatschappelijke ontwikkelingen
4. Actief vrijwilligersbeleid	• Bewuste actief op behoud vrijwilligers • Opleiding & werving • Vrijwilligersplan aanwezig (visie/missie) • Percentage, voldoende, knelpunten

Tabel 3.1

Met bovenstaande criteria kan de vitaliteit van de Arnhemse sportverenigingen getoetst worden. De criteria zijn ontstaan vanuit de verenigingsmonitor die in 2010 door het Mulierinstituut is uitgevoerd. De criteria worden beoordeeld door middel van vier schalen: onvoldoende, voldoende, goed of uitmuntend. Op basis van de scores bij de criteria zal het groeimodel (tabel 3.2) worden gehanteerd om te bekijken hoe vitaal de sportvereniging is.

Er is onderscheid gemaakt in vier verschillende sportverenigingen naar vitaliteit en maatschap-pelijke betrokkenheid. Deze zijn weergegeven in de linkerkolom van tabel 3.2. Ondanks het feit dat sportiviteit en respect niet apart benoemd worden bij de criteria, wordt ervan uitgegaan dat een vitale sportvereniging dit onderdeel heeft opgenomen in het beleidsplan en daaraan uitvoering geeft. Het-zelfde geldt voor talentherkenning.

Ambitie		
De kwetsbare sportvereniging	Basis	
De gezonde sportvereniging		
De vitale sportvereniging		
De vitale maatschappelijk betrokken sportvereniging		

Tabel 3.2

Bovenstaand model is geen afreken- maar een groeimodel! Het is van groot belang dat sportverenigingen dit model ook echt als een groeimodel zien. Het model is juist bruikbaar als een kans voor sportverenigingen om te groeien. Hierbij moet benadrukt worden dat het voor sportverenigingen niet verplicht is om deze groei te realiseren. De keuze zal door hen zelf gemaakt moeten worden om vitaal dan wel vitaal maatschappelijk betrokken te worden. De gemeente streeft ernaar om sportverenigingen binnen Arnhem minimaal te laten voldoen aan de categorie ‘gezonde sportvereniging’. Eventuele verdere groei zal ondersteund worden, wellicht in de vorm van verenigingsondersteuning en subsidies (tarievenstelsel).

2. Het versterken van de vitaliteit van sportverenigingen

Door verschillende maatschappelijke ontwikkelingen hebben sommige sportverenigingen moeite om het hoofd boven water te houden. Om de maatschappelijke functie die de sportvereniging heeft te behouden, is ondersteuning nodig. Uit de verenigingsmonitor Arnhem 2010 blijkt dat de

belangrijkste knelpunten bij verenigingen zijn:

- het behoud van leden en het werven van leden,
- het tekort aan technisch en bestuurlijk kader en de financiën.
- Sportverenigingen worden nu door middel van verenigingsondersteuning geholpen. Na vaststelling van deze visie zal bekeken worden wat dit betekent voor de verenigingsondersteuning. Wat hebben sportverenigingen nodig om de gewenste doelen te halen.

3. Het stimuleren dat sportverenigingen hun maatschappelijke rol oppakken in samenwerking met onderwijs, welzijn en wijk(verenigingen)

In Arnhem wordt uitvoering gegeven aan de combinatiefuncties onderwijs, sport en cultuur. Door het invoeren en uitwerken van de regeling moet nadrukkelijk samenwerking gezocht worden met anderen partijen. Door het verder inzetten van de combinatiefuncties worden sportverenigingen versterkt met het oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk. Daarnaast bieden de Brede School en Hart van de

Wijk aanknopingspunten om de samenwerking verder te versterken.

4. Vergroten dienstverlening

Veel sportverenigingen in Arnhem drijven op de inzet van vrijwilligers. Indien sportverenigingen dat willen kunnen zij ondersteuning krijgen van de verenigingsondersteuning van Sportbedrijf Arnhem.

5. Het sportaanbod sluit aan bij de maatschappelijke vraag

Sportverenigingen worden gestimuleerd een passend sportaanbod te ontwikkelen dat aansluit op de veranderende maatschappelijke vraag. Daarbij kunnen zij een beroep doen op de faciliteiten van de gemeente Arnhem en aansluiting zoeken bij verschillende gemeentelijke beleids-terreinen, waaronder jeugdbeleid, onderwijs en de combinatiefuncties. Een aantal sportverenigingen heeft, vanwege de specifieke en gevarieerde sportactiviteiten, een regionale functie. Het is van belang ook deze sportverenigingen de gewenste ondersteuning te bieden om hiermee de sportdeelname op regionaal niveau te waarborgen.

Actiepunten:

Opstellen van nota ‘vitale’ vereniging met daarin opgenomen:

- Versterken van de vitaliteit van sportverenigingen
- Stimuleren dat sportverenigingen hun maatschappelijke rol oppakken in samenwerking met onderwijs, welzijn en wijk(verenigingen)
- Vergroten dienstverlening
- Het aansluiten van het sportaanbod bij de maatschappelijke vraag
- Afstemmen van de verenigingsondersteuning op de nieuwe visie op sportverenigingen en de gewenste ondersteuning daarbij.

* normaal = sportief
5 Ze gaf dit als antwoord op Kamervragen die zijn gesteld over het harder straffen van ‘huffers’ op het veld.

Sportiviteit en respect: zullen we weer normaal gaan doen?

Inleiding

‘Normaal’* doen moet weer vanzelfsprekend worden in de sport, vindt sportminister Schippers.⁵ Het goed regelen van sportiviteit en respect binnen een sportvereniging komt meestal pas aan bod als alle andere verenigingszaken op orde zijn. Sportiviteit en respect moet op alle niveaus echter meer aandacht en prioriteit krijgen binnen het sporten en bewegen en bij sportverenigingen. Ook in Arnhem!

Veel mensen sporten in Nederland met plezier. Daarnaast zetten 1 miljoen mensen zich als vrijwilliger (als trainer, scheidsrechter, bestuurder of als barkeeper) in voor de sport.

Ingrijpen

Vernieling en vandalisme, bedreigde scheidsrechters, spelers die -soms onherstelbaar- door een tegenspeler worden geblesseerd, grof taalgebruik, schelden op mede- en tegenspelers, elkaar geen hand geven na het sporten en intolerantie met betrekking tot geloof en seksuele geaardheid: het zijn zomaar wat voorbeelden van ongeregelde heden die met een te grote regelmaat terugkomen bij zowel de professionele- als amateursport. Voor bestuurders en vrijwilligers in de sport is het vaak lastig om te voorkomen dat ongewenst gedrag plaatsvindt en moeilijk om goed in te grijpen. De helft van de Nederlanders is van mening dat de professionele sport het verkeerde voorbeeld geeft aan de amateursport en dat agressiviteit in de amateursport een probleem is dat voornamelijk bij voetbal speelt.

‘De kracht van sport’

Problemen in de sport staan niet op zichzelf. Waarden en normen staan zwaar onder druk door maatschappelijke ontwikkelingen. Mensen gaan steeds informeler met elkaar om, worden individualistischer en hebben het (te) druk om begrip voor elkaar op te brengen en samen dingen te doen en te delen. Vanuit de (landelijke) politiek is er groeiende aandacht voor de rol en betekenis die sport kan spelen in het bespreekbaar maken en ten positieve veranderen van onwenselijk gedrag.

In oktober 2007 dringt staatssecretaris Bussemaker er bij de sportsector⁶ op aan om werk te maken van een gezonde, sportieve en (sociaal) veilige omgeving.

‘Samen voor Sportiviteit en Respect’

Als reactie op het toenemen van onwenselijk gedrag zijn de afgelopen jaren vanuit de sportwereld tal van oplossingen bedacht met het doel sportiviteit en respect te bevorderen. Onder andere met het programma ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’ van NOC*NSF en de sportbonden. Op 29 september 2010 hebben de sportbonden het manifest ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’ ondertekend. De sportsector heeft –met financiële steun van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport– het onwenselijke gedrag op en rondom het veld aangepakt en een bijdrage geleverd aan de bevordering van sportiviteit en respect in de sport.

Landelijke actieplannen

De afzonderlijke sportbonden hebben hun eigen actieplannen opgesteld, waarmee ze de komende jaren concrete invulling aan het thema sportiviteit en respect zullen geven. De sportbestuurders van de bonden erkennen in het manifest dat zij een sleutelrol hebben en dat zij op alle niveaus mensen hun sport moeten kunnen laten beoefenen in een sportief en respectvol klimaat. Bij deze aanpak is aangehaakt bij bestaande programma’s, zoals het ‘Masterplan Arbitrage’, ‘Bestrijding Seksuele Intimidatie’ en het Olympisch Plan 2028. Ook wordt gebruik gemaakt van reeds bestaande kennis en ervaring op dit terrein van de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB), de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB), het Mulier-instituut, NOC*NSF en de Nederlandse Sport-Alliantie (NSA).

Een veiliger sportklimaat

Deze maatregelen en programma’s van de afgelopen jaren zijn echter nog niet voldoende gebleken. Het huidige kabinet gaat nog een stapje verder. Alle bovenstaande ontwikkelingen en acties hebben geleid tot een actieplan genaamd ‘Naar een veiliger sportklimaat’ (VWS, april 2011).

Het belangrijkste speerpunt van het actieplan is dat iedereen kan sporten en bewegen in een veilige omgeving. Voor de uitvoering van dit plan stelt het ministerie € 7 miljoen beschikbaar (tot 2016) aan NOC*NSF, de KNVB en de KNHB. Samen met de rijksoverheid, de VNG, gemeenten en de MO-groep Welzijn is de intentie uitgesproken om de maatregelen uit het actieplan uit te voeren binnen de georganiseerde sport. De gemeente Arnhem sluit hier graag bij aan.

Vier hoofdlijnen

Het Actieplan ‘Naar een veiliger sportklimaat’⁷ bestaat uit de volgende vier hoofdlijnen:

1. Handhaving spelregels, het tuchtrecht en de gedragsregels

De spelregels van een sportvereniging worden beter en duidelijker onder de aandacht gebracht van de (nieuwe) leden, waarbij de sportvereniging en haar leden zich ook beter houden aan deze regels. Excessen op en om het veld worden eerder gemeld aan de Tuchtcommissie. Er wordt een uitgebreid programma opgesteld over gewenst gedrag. De sportverenigingen maken gebruik van dit programma en sturen aan op een actief preventief beleid. Per sportvereniging worden eigen -aanvullende- gedragsregels opgesteld die voor iedereen binnen de sportvereniging duidelijk zichtbaar zijn.

2. Aanpak van excessen

Om excessen bij de sport te kunnen aanpakken is het belangrijk om duidelijk te omschrijven wat onder excessen en ongewenst gedrag wordt verstaan. Maar ook wie welke verantwoordelijkheid heeft en moet nemen om dit gedrag aan te pakken. Het gaat bijvoorbeeld over geweld, agressie en gevaarlijk spel op het veld onderling, maar ook om verbaal en fysiek geweld van sporters, coaches, trainers, ouders richting arbitrage en onderling. NOC*NSF, KNVB en KNHB zetten zich in om deze richtlijnen te ontwikkelen voor en te verspreiden onder de georganiseerde sport breed, in afstemming met de betrokken sportverenigingen. Zij maken daarbij gebruik van de inzet en de kennis van de VNG en de politie. Er worden

heldere richtlijnen ontwikkeld voor het omgaan met excessen (waaronder seksuele intimidatie, bedreigingen en discriminatie), die actief worden verspreid. Ook zullen er voldoende vertrouwenspersonen worden aangesteld. Sportverenigingen waar excessen (vaker) voorkomen, worden actief ondersteund. Bij een geweldsdelict bij een sportvereniging, kan aangifte van een strafbaar feit bij de politie worden gedaan. Om scheidsrechters betere bescherming te bieden, kan het Openbaar Ministerie (OM) een zwaardere strafeis stellen.

3. Aansluiting bij het (lokale) veiligheidsbeleid

Het ministerie van Veiligheid en Justitie onderzoekt of bij strafbare feiten aangifte kan worden gedaan door een ander dan het slachtoffer (bijvoorbeeld door de sportvereniging) en ook neemt zij het voortouw bij het opnemen hiervan in het integrale (lokale) veiligheidsbeleid. Politie en Openbaar Ministerie zullen bij strafbare feiten op en naast het veld op dezelfde manier handelen als bij geweld op straat.

4. Vrijwilligers in staat stellen om ongewenst gedrag en excessen te voorkomen en aan te pakken

Om gewenst gedrag in de sport te bereiken wordt bij bestuurders, trainers, coaches, scheidsrechters, ouders en (jeugd)sporters ook ingezet op het belang en de bewustwording van gewenst gedrag, de mogelijkheden om dat gewenste gedrag te bereiken en over de rol van iedereen die zich op of om het sportveld bevindt.

De Arnhemse situatie

Ook op lokaal niveau is het tekort aan sportiviteit en respect in de sport goed merkbaar, met name bij het voetbal. Mede door een aantal excessen besteedt de voetbalsport al een aantal jaren extra aandacht aan het terugdringen van het geweld op en om de velden en aan het bevorderen van sportiviteit en respect. Dit gebeurt onder auspiciën van de Arnhemse Voetbal Federatie (AVF) en in samenwerking met de gemeente. In 2008 is gestart met het project ‘Kantelen’ (Sportiviteit en Respect terug op de velden). Eind 2010 is, mede op initiatief van de AVF, als vervolg daarop de campagne ‘Trots op je club’, gelanceerd. Deze campagne wordt

samen met de voetbalverenigingen uit Nijmegen en Maas en Waal uitgevoerd. Tevens zal Arnhem aansluiting zoeken bij het landelijke actieplan ‘Naar een veiliger sportklimaat’.

Actiepunten:

1. De pilot bij voetbal verder voortzetten en, waar nodig, als voorbeeld gebruiken bij andere sporten.
2. In de nota ‘Vitale’ vereniging eveneens opnemen:
 - Sportiviteit en respect als belangrijk item voor de vitale sportvereniging.
 - Opnemen, naar voorbeeld van het landelijke actieplan ‘Naar een veiliger sportklimaat’ van maatregelen om sportiviteit en respect te bevorderen, met een start bij voetbal.
 - Zoeken van samenwerking tussen gemeente, sportbond, vereniging en het lokaal veiligheidsbeleid en de daarbij betrokken partners.

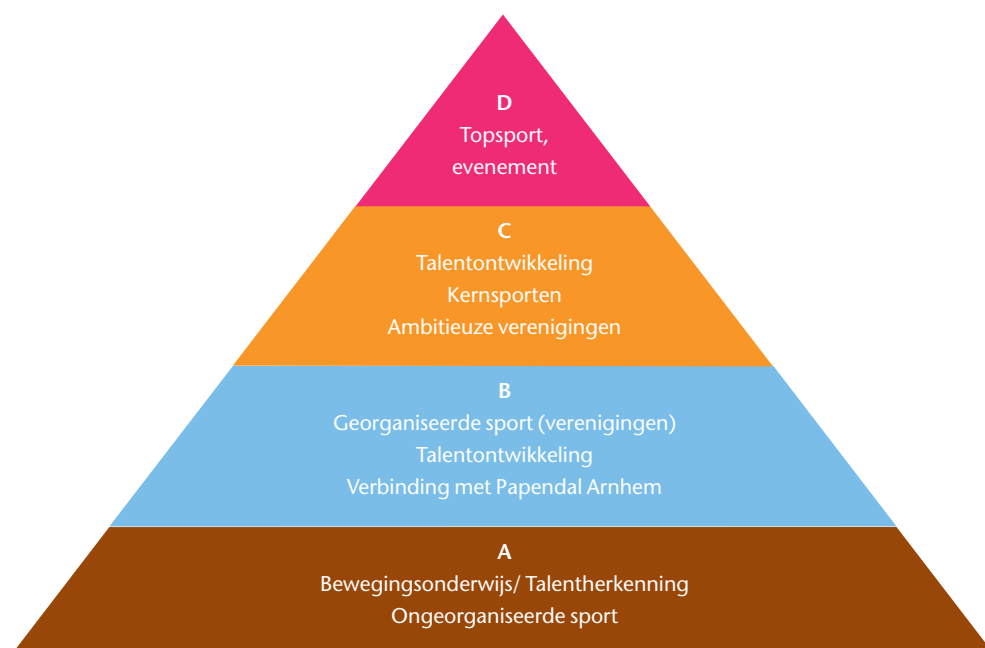
⁶ In de beleidsbrief ‘De kracht van Sport’.

⁷ Bron: Actieplan “Naar een veiliger sportklimaat”, april/mei 2011

4

Van breedtesport naar talentontwikkeling

De meerwaarde van talentontwikkeling en topsport

Topsport is om diverse redenen waardevol voor de stad. Inwoners voelen zich betrokken bij hun stad door topsportevenementen en topsportprestaties. Het heeft vergelijkbare, intrinsieke waarden op het gebied van ontplooiing, sociale integratie en gezondheid als de breedtesport. De topsporter vervult als sportheld een rolmodel en is een voorbeeld voor de jeugd. Topsport zet veel mensen (en vooral jongeren) ertoe aan ook zelf te gaan sporten. Daarmee draagt talentontwikkeling direct bij aan het verhogen van de sportparticipatie naar 75%.

Zo kan een lokale of regionale jeugdkampioen de zogenoemde 'microheld' van een school zijn. Topsport is een uitbreiding van de mogelijkheden voor passieve recreatie (bijwonen, beleven). Daarnaast zijn topsportevenementen sociale ontmoetingsplaatsen en bieden kans op leuk en uitdagend vrijwilligerswerk. Bovendien bevordert topsport het imago en de economie van de stad.

Daarom hebben talentontwikkeling en topsport nadrukkelijk een plek in het overheidsbeleid, niet in de laatste plaats door het Olympisch plan 2028 en Nederland Sportland 2016. Onder de kop

'Uitblinken mag' vormt het één van de drie pijlers onder het sportbeleid van het huidige kabinet. De provincie Gelderland heeft zich in 2010 al verbonden aan de Alliantie Olympisch Plan met de nota 'Gelderland Sportland, een wereld te winnen!'. Daarin zet Gelderland koers richting een nieuwe ambitie voor breedte- én topsportbeleid.

Arnhem breedtesportstad

Arnhem heeft door haar sportbeleid van de laatste decennia de naam een breedtesportstad te zijn. Dat komt niet in de laatste plaats door de vijf krachtwijken waarop dat beleid zich voor een groot deel richtte. Die aanpak wordt in het land herkend en erkend. Het vormt een goed fundament voor sport en bewegen in Arnhem. De punt van de piramide, topsport, is goed geborgd in de topsportprogramma's die op het Centrum Topsport en Onderwijs (CTO) Papendal worden aangeboden en voor een groot deel door het Rijk worden gefinancierd. Daarnaast kunnen de sporttalenten van Papendal en de Vitesse-opleiding onderwijs 'om de hoek' volgen: bij de Hogeschool Arnhem-Nijmegen (HAN), het ROC Rijn IJssel (CIOS) en het Beekdallyceum en VMBO 't Venster (LOOT-scholen).

Verbinding met breedtesport

Het kabinet vindt het belangrijk dat de kennis en ervaring die worden opgedaan met gesubsidieerde topsportprogramma's, breed gedeeld worden binnen de sportsector. De meeste landelijke topsport-programma's vinden plaats op het CTO Papendal Arnhem. Drie speerpunten in het huidige Arnhemse bestuursakkoord zijn het verstevigen van de sportverenigings-structuur, een toename van het aantal vitale sportverenigingen en het versterken van de samenwerking met Papendal. Een match ligt voor de hand. Dat kan mede gerealiseerd worden door kennis en betrokkenheid van bijvoorbeeld NOC*NSF, Topsport Gelderland en de HAN.

De daar aanwezige kennis stroomt nog te weinig door de aderen van de Arnhemse breedtesport. De ondersteuning van de ArnhemHal op Papendal is daarvoor een eerste aanzet.

Talenterkenning en -ontwikkeling

Talenterkenning in de topsport is het herkennen of identificeren van een talentvolle sporter als potentieel topsporter. Voor de Arnhemse sport zit er nog een hiaat in de 'talenterkenning en -ontwikkeling'. Talenterkenning omvat hier alle sportactiviteiten die sporters, ouders en begeleiders inzicht geven in de mate van talent van een (jeugdige) sporter en het potentieel voor verdere ontwikkeling. Als een kind aanleg voor basketbal heeft en lid is van een basketbalvereniging, dan kan het een talentprogramma van de bond doorlopen. Maar wat nu bijvoorbeeld als dit kind basketbal (nog) niet ontdekt heeft als zijn sport of als het alleen gymlessen op school volgt? En wat doen we met de sportieve talenten die buiten de ongeorganiseerde sport om hun sport beoefenen?

Talentontwikkeling omvat alle activiteiten die de opleiding van talent tot topsporter vormen. Dit programma wordt uitgevoerd naar normen en richtlijnen van de sportbond of een door die bond aangewezen (topsport)-organisatie. Sportbonden hebben deze normen en richtlijnen beschreven in hun Meerjarenopleidingsplannen. De opleiding tot topsporter duurt in de regel vijf tot acht jaar.

Breedtesport (ongeorganiseerd, bewegingsonderwijs) en talenterkenning

Iedereen, tot en met de kroonprins toe, is het erover eens dat voor een goed sportbeleid de basis op orde moet zijn: namelijk goed bewegingsonderwijs. Daartoe hebben de onderwijsbesturen het visiedocument Bewegingsonderwijs en Sport, 2010-2014 vastgesteld. Daarin stellen betrokken partijen dat de inzet van specialisten bijdraagt aan kwalitatief goed bewegingsonderwijs. De gemeente zal bij de onderwijspartners het belang onderstrepen van uitbreiding van het aantal. Combinatiefunctionarissen kunnen de lijn verstevigen van sport/ bewegen tijdens én na school. Een van de in te voeren maatregelen is een leerlingvolgsysteem voor bewegingsonderwijs. Zo heeft bijvoorbeeld de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) - in samenwerking met NOC*NSF - het zogenoemde Beweeg-ABC ontwikkeld. Met dit volgsysteem kan de sport- en beweegvaardigheid van kinderen over een langere periode worden gevolgd. Omdat de methode

fysieke prestaties en de sportparticipatie in beeld brengt, is het ook mogelijk om aandacht te schenken aan talentontwikkeling. Uitgangspunt daarbij is dat kinderen vooral plezier aan sport beleven en dat een brede sportoriëntatie en het beoefenen van meerdere sporten (in plaats van vroege specialisatie) positief is.

Afgezien van specifieke vroegspecialisatie sporten als turnen, is het bij jonge kinderen belangrijk om juist het plezier in sport en ook meerwaarde voor gezondheid en de ontwikkeling van het kind te benadrukken.

Volgens NOC*NSF is het bijna onmogelijk om op zeer jonge leeftijd al te zeggen in welke sport iemand zich later zal ontwikkelen tot topsporter. Er kan alleen advies gegeven worden in welke sport iemand mogelijk meer of minder aanleg kan hebben. Brede ontwikkeling, het 'leren van het fysieke alfabet', staat in deze leeftijdsfase voorop. Bij de verenigingskeuze zou, uitzonderingssporten daargelaten, dan ook rekening moeten worden gehouden met de brede ontwikkeling. Gehandicapten in Arnhem kunnen deelnemen aan een pilot van NOC*NSF. Door middel van een fysieke test krijgen mensen op het revalidatiecentrum een goed sportadvies over een sport die past bij natuurlijke aanleg en interesse. De kans dat iemand een sport gaat doen waarin hij of zij goed is wordt hierdoor groter, iemand blijft langer sporten, sportparticipatie groeit en uiteindelijk kunnen ook meer talenten ontdekt worden. De HAN kan hierin een onderzoekende rol innemen.

Breedtesport (de georganiseerde sport) en talentontwikkeling

In het kader van de gemeentelijke financiële bijdrage aan de ArnhemHal op Papendal zijn afspraken gemaakt voor een tegenprestatie ten gunste van de Arnhemse breedtesport. Dit is uitgewerkt in een convenant. Het convenant omvat het inzetten van topsporters en sporttalenten, het delen en overdragen van kennis en expertise, het ondersteunen van het Olympisch Netwerk Gelderland, sportkennismaking door open dagen voor basisscholen, extra capaciteit voor de Arnhemse breedtesport en stimuleren van de bewustwording van voeding. Daarmee krijgt de

stad een maatschappelijke waarde terug voor haar investering en bijdrage aan topsport.

Bij het CTO Papendal en de daaraan gelieerde instellingen als Topsport Gelderland, NOC*NSF en het Olympisch Netwerk Gelderland is al veel kennis voorhanden over talentontwikkeling. Tot nu toe wordt die kennis ontsloten voor vooral topsporters en -talenten met een landelijke status via een topsportloket. Via dit loket wordt antwoord gegeven op vragen als 'hoe voorkom ik sportblessures?' of 'met welke fiscale aspecten heeft een sportvereniging te maken?' De gemeente Arnhem, Sportbedrijf Arnhem, heeft al een loket voor sportvragen. Sportverenigingen en sporttalenten uit Arnhem zullen in de toekomst bij voorkeur vanuit één nog nader vast te stellen plek bediend worden. Met informatie over mogelijkheden, regelingen, wedstrijdsport en de ontwikkeling en begeleiding van sporttalenten.

Sportverenigingen met oog voor talent

Het speerpunt van het landelijke sportbeleid is regionale talentontwikkeling, als schakel tussen breedtesport en topsport. Regionale talentontwikkeling omvat programma's voor de grootste talenten die plaatsvinden onder regie van de sportbond.

NOC*NSF en de sportbonden hebben heldere definities voor Internationale Talenten, Nationale Talenten en Beloften. Er is echter een hiaat tussen de sporttalenten die lokaal of regionaal uitblinken en de aansluiting bij de landelijke top. Duidelijk is dat niet ieder sporttalent in een stad alle ondersteuning kan krijgen met de beschikbare middelen. Daarom maken provincies en steden steeds vaker de keuze voor een aantal kernsporten. De Provincie Gelderland heeft in 2010 gekozen voor atletiek, volleybal, hippische sport, wielrennen en judo. Binnen afzienbare tijd zal zij nog eens vijf kernsporten aanwijzen. In die lijn zal Arnhem zo spoedig mogelijk haar eigen keuze maken. Voor zover mogelijk aanhakend bij provinciaal beleid én passend bij de Arnhemse sportidentiteit. Een keuze met oog voor de en in afstemming met de ambitie van een aantal sportverenigingen en bonden. Aan de hand van op te stellen plannen moeten sporters en ambitieuze sportverenigingen gebruik kunnen

maken van een topsportloket voor al hun vragen. Daarnaast kan een uitgebreider dienstenpakket op het gebied van medische begeleiding, voeding, techniek en coaching hen helpen op hun weg naar de top.

Vitesse

Vitesse is al decennia een topclub met aantrekkingskracht voor de stad en regio en heeft vele talentvolle spelers en trainers voortgebracht. Zij vormen een voorbeeld voor de voetballende jeugd in Arnhem. Vitesse speelt nadrukkelijk een maatschappelijke rol in Arnhem, onder andere door projecten als 'Vitesse in de wijk', 'Scoren door scholing' en 'Playing for Success'. Het ligt in de bedoeling dat de gemeente Arnhem en Vitesse een convenant sluiten waarin de maatschappelijke rol van Vitesse in Arnhem en de samenwerking met de gemeente, het Sportbedrijf Arnhem en andere organisaties nog meer te versterken. De gemeente waardeert en ondersteunt Vitesse bij haar maatschappelijke activiteiten. Dit zal zij uiteraard blijven doen. Zij investeert echter niet in de instandhouding en/of verdere ontwikkeling van het betaald voetbal, in welke vorm dan ook.

Topsportevenementen

Een ander sterk punt van de stad vormen de evenementen. Arnhem is niet voor niets evenementenstad van Nederland. Arnhem heeft ervaring met een paar grote (top)sportevenementen:

- EK Voetbal 2000*
- UEFA EK < 21 2007 (voetbal)*
- Davis Cup ontmoeting in 2003 (tennis)*
- UCI Wereldbeker BMX Supercross (2011)*
- EK Handbal Dames < 19 (2011).*

Geen topsportevenementen maar wel (breedte)sportevenementen van formaat, zijn:

- Opening van de Nationale Sportweek (2010)*
- En in het kader van de Nationale/ Arnhemse Sportweek:
- Dag van de Motorsport (2008)*
- Dag van de Vecht- en verdedigingssporten (2009)*

Door structurele uitbouw en koppeling aan bepaalde (kern)sporten en aan breedtesportactiviteiten, kunnen topsportevenementen een herkenbare bijdrage leveren aan de uitstraling en het vermarkten van de stad naar inwoners, toeristen en bedrijven. Arnhem gaat topsportevenementen sterker verankeren in het beleid voor evenementen en de citymarketing. In dat verband ligt het voor de hand om meer de samenwerking te zoeken met STAP, Stichting Topsport Arnhem Promotie.

Nog heel ver weg, maar toch mag het in deze visie niet onvermeld blijven. Mocht het kabinet in 2016 positief besluiten een bid te gaan uitbrengen op de Olympische Spelen van 2028, dan zijn die dichterbij voor Arnhem dan men wellicht denkt. In de in 2011 uitgebrachte nationale Sportlandkaart is in alle bedachte scenario's Gelredome in beeld als thuisbasis voor een Olympisch onderdeel. Daarmee kunnen de Olympische Spelen een bron van inspiratie en een sportieve belevenis van formaat worden voor de inwoners van Arnhem.

Actiepunten:

1. Uitvoeren van een pilot topsportloket
2. In 2012 en verder opstellen van een uitvoeringsplan met daarin opgenomen:
 - Versteven van de samenwerking tussen de gemeente, CTO Papendal Arnhem en NOC*NSF.
 - Optie van meedoen aan de pilot 'Beweeg-ABC' van VSG onderzoeken.
 - Kiezen voor drie tot vijf Arnhemse kernsporten (inclusief G-sport). De betreffende sportbonden uitnodigen om een meerjarig plan 'verbinding breedtesport- talentontwikkeling/ topsport' (aangevuld met G-sport) op te stellen.
 - Het financieren van een 'diensten'pakket voor ambitieuze sporters en sportverenigingen binnen de kernsporten.
 - Steviger verankeren van topsportevenementen in het beleid voor evenementen en citymarketing.

5

De accommodatievisie

Algemeen

Januari 2011 verscheen ‘De staat van de sportaccommodaties in Arnhem’, over de huidige situatie van de binnen- en buitensportaccommodaties, het (zwem)water, de openbare ruimte en Sportcentrum Valkenhuizen. In de afgelopen jaren heeft Arnhem veel geïnvesteerd in de sport, voornamelijk in de breedtesport. Een goede sportinfrastructuur is een harde voorwaarde om de beleidsdoelen voor sport en bewegen te realiseren. Op basis van het Werkdocument ‘Sport over de breedte’, visie op sport en bewegen in Arnhem is de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in kunstgrasvelden voor buitensporten, in nieuwe sportaccommodaties en in multifunctionele centra. Deze extra impulsen sluiten echter niet uit dat er binnen de Arnhemse sport op dit moment en in de toekomst nog vele wensen zijn voor de sportaccommodaties. Dat blijkt ook uit ‘De staat van de Arnhemse sportaccommodaties’. Er zijn in Arnhem ook sportverenigingen die niet of in beperkte mate worden gefaciliteerd door de gemeente, het betreft ondermeer watersport, tennis en golf.

Nota en actieplan accommodaties

Om uiteindelijk te kunnen bepalen wat we doen met de sportaccommodaties moet er een kader worden vastgesteld waarbinnen keuzes gemaakt kunnen worden. Die keuzes kunnen bijvoorbeeld zijn: bouwen we nieuwe voorzieningen, wanneer krijgt welke sportvereniging een kunstgrasveld, realiseren we nog meer ‘Courts en Playgrounds’

in de buitenruimtes? Deze visie biedt dit kader. Na vaststelling van de visie wordt begonnen met de uitwerking van de Accommodatienota.

Voorwaarde voor sporten en bewegen

Sportvoorzieningen zijn voor onderwijs, buurtsport, doelgroepsport, verenigingssport, recreatiesport en topsport en anders- en niet-georganiseerde sport een belangrijke voorwaarde om te kunnen sporten. De gemeente draagt zorg voor voldoende binnen- en buitensportaccommodaties en bevordert een optimale inzet en multifunctioneel gebruik van diverse buitensportaccommodaties. Een optimale spreiding, een goede bereikbaarheid en veiligheid zijn belangrijke criteria.

Diversiteit aan sporten en accommodaties

Door het realiseren en in stand houden van sportaccommodaties levert de gemeente haar grootste financiële bijdrage aan de sport. In die zin is in de sport sprake van indirecte subsidiering van de sportverenigingen. Door middel van het tarievenbeleid dragen sporters en verenigingen bij. Zowel in kwalitatieve- als kwantitatieve zin moet er voldoende ruimte zijn voor de georganiseerde, de anders- en niet georganiseerde sport en het bewegingsonderwijs. De kwaliteit van sportbeoefening wordt uiteraard ook bepaald door de kwaliteit van de sportaccommodaties. De gemeente Arnhem streeft naar een intensief en

multifunctioneel gebruik van voorzieningen vanuit de overtuiging dat de behoefte hiervoor bestaat en dat een gezamenlijk gebruik het draagvlak voor een accommodatie vergroot. De duurzaamheid van sportaccommodaties is een belangrijk uitgangspunt. (Arnhemse) bedrijven kunnen worden gevraagd om mee te werken aan een pilot duurzame sportaccommodaties.

Binnensport

Bij de binnensport zijn accommodaties op drie niveaus te onderscheiden, te weten:

- a het (basis)onderwijs
- b het wijkniveau
- c het stedelijk niveau

Bewegingsonderwijs, accommodaties voor wijk- en stedelijk niveau

De accommodaties voor het bewegingsonderwijs (ad a) worden gerealiseerd en in stand gehouden aan de hand van de Verordening Onderwijshuisvesting gemeente Arnhem (bekostigd vanuit onderwijshuisvesting). Het realiseren van deze voorzieningen is een wettelijke plicht. De gemeente Arnhem heeft echter in de afgelopen jaren daaraan een eigen gezicht gegeven door de invoering van het zogenaamde Arnhemse Model⁸ voor nieuwe sportaccommodaties. Dit model voorziet in een ruimere oppervlakenorm waarmee zowel het onderwijs als de wijk sport beter uit de voeten kunnen. Zonder de basisbekostiging vanuit het onderwijs zijn deze voorzieningen niet in stand te houden. Aangezien in deze accommodaties een deel van het basisonderwijs wordt verzorgd, moeten deze voorzieningen waar mogelijk onderdeel zijn van de onderwijslocatie, bij voorkeur van een multifunctionele voorziening. De wijk sportvoorzieningen (ad b) moeten voldoende mogelijkheden bieden voor de diverse doelgroepen. Dit is in een gymlokaal beperkt, maar in een spelsaal (Arnhems model) uitstekend te regelen.

⁸ * Norm voor een gymzaal volgens het Arnhems model is 24x16, hoogte tussen de 5.5 en 7 meter. Een spelsaal en een sporthal hebben dezelfde hoogte en zijn respectievelijk 24x32 en 24x48. De norm van gymzalen uit het verleden is 21x12, minimale hoogte 5,5 meter

Verenigingssport is niet wijkgebonden maar moet stedelijk (ad c) worden ingevuld, waarbij naast wijkvoorzieningen ook van sporthallen gebruik gemaakt kan worden. Sporthallen zijn vooral nodig voor sporten die veel ruimte nodig hebben, zoals zaalvoetbal, korfbal, basketbal en handbal. Voor de jongere sporter (onder de 12 jaar) is gebruik van de wijk sportvoorziening nodig.

Kwantiteit en kwaliteit

Met betrekking tot de binnensportaccommodaties blijkt uit onderzoek dat er in Arnhem geen grote problemen zijn op kwantitatief gebied. De te verwachten knelpunten liggen voornamelijk op het vlak van de verouderde staat van de gebouwen en voorzieningen, de spreiding en de veranderde ambitie van sportverenigingen van breedte- naar wedstrijd sport en/of zelfs topsport. Dit heeft gevolgen voor het vraag- en aanbod dilemma in trainingsuren en de staat van de accommodaties. Ook hierbij zal de gemeente Arnhem het optimale gebruik van sportaccommodaties stimuleren.

Buitensport

In tegenstelling tot de binnensport wordt de behoefte aan buitensportaccommodaties vrijwel volledig bepaald door de behoefte van de buitensportverenigingen. Het onderwijsgebruik is (helaas) beperkt. Binnen de gemeente Arnhem is voor wat betreft de buitensport het aantal velden en banen over het algemeen voldoende om aan de vraag te voldoen. Wel is sprake van een spreidingsprobleem (voornamelijk bij voetbal). Een aantal sportverenigingen blijft groeien waardoor op de sportparken, waarvan zij gebruik maken, ruimtegebrek is of ontstaat. Terwijl op andere sportparken het aantal sporters afneemt of een overschot ontstaat. Hiervoor moet een oplossing komen.

Sportcentrum Valkenhuizen

Sportcentrum Valkenhuizen vervult zowel een lokale-, regionale- als landelijke functie. Bij zwembad Valkenhuizen is het einde van de technische levensduur in zicht, de sportfunctionaliteit van zwembad en sporthallen is niet meer optimaal en er zijn veranderingen in het gebruik van dit sportcentrum. Vooruitlopend op de Accommodatienota zullen er daarom voor Valkenhuizen al aanvullende onderzoeken worden gedaan.

‘Water’

Door de specifieke aard van de voorziening is de accommodatie voor het zwemmen per definitie geconcentreerd. Deze voorziening is er voor het bewegingsonderwijs, zwemles, het verenigings-, recreatief - en het doelgroepen gebruik.

De Arnhemse watersport maakt onlosmakelijk deel uit van de Arnhemse breedtesport. In de verdere planmatige uitwerking van de Sportvisie zal worden onderzocht waar de Arnhemse watersportverenigingen duurzaam gevestigd kunnen worden. Het college zal uiterlijk in het voorjaar van 2013 concrete voorstellen doen voor toekomstige accommodatie(s) en locatie(s) voor de watersportbeoefening door de Arnhemse watersportverenigingen.

Openbare ruimte

Voorzieningen zijn er niet alleen voor de georganiseerde sporters, maar zeker ook voor anders- en niet-georganiseerde sporters. Het aantal ongeorganiseerde sporters neemt jaarlijks toe. Voorzieningen in de openbare ruimte moeten ertoe leiden dat ook tegemoet wordt gekomen aan de behoeften van deze doelgroep. Arnhem beschikt over een groot aantal wegen, paden en natuurgebieden die zich uitstekend lenen voor sportieve recreatie. Bijvoorbeeld wandelen, fietsen, hardlopen, ruitersport en andere routegebonden vormen van sport en bewegen. De gemeente zal zich sterk blijven maken voor veilige fietspaden, wandelpaden, ruiterspaden en andere geschikte voorzieningen of routes bij het (her)inrichten van de openbare ruimte (zie ook de nota ‘Ruimte voor de jeugd’ -de Spelennota-). Bij de aanleg van fietspaden zal worden gekeken of bijvoorbeeld de ondergrond ook geschikt is om op te skeeleren. Onze parken zijn in feite ook grote beweeg- en sportaccommodaties. Door dit goed onder de aandacht te brengen, zal deze openbare ruimte beter kunnen worden benut. Door het benutten van de openbare ruimte wordt sport beter zichtbaar in de stad. De Bouwspelplaatsen (de beschermde speelvoorzieningen) bieden aan de jonge bewoners van zes wijken de mogelijkheid om te bewegen en te sporten. In de in 2012 op te stellen Accommodatienota zal de toekomstige ontwikkeling van de bouwspelplaatsen ook een plaats krijgen. Bij werken in de openbare ruimte dient sport als mogelijk medegebruik

meegenomen te worden in het denken over die ruimte. Bijvoorbeeld door te asfalteren in plaats van klinkers te leggen ontstaan skeelermogelijkheden. Onderzocht moet worden of het mogelijk is bij openbare werken een 1% regeling voor sport in het leven te roepen, vergelijkbaar met de BKV regeling (1% voor cultuur).

Sportdeelname en accommodaties

Vier jaar geleden bleek dat de sportdeelname in de zogenaamde Vogelaarwijken en GSO/wijken erg achterbleef ten opzichte van de andere wijken. Om die reden is bij de wijkaanpak extra aandacht besteed aan programma’s die de sportdeelname stimuleren. Het programma ‘Meedoen Alle Jeugd door Sport’ (MAJdS) is daarvan een voorbeeld. Zoals in hoofdstuk 1 is aangegeven, wordt in het Stadsprogramma ‘De aantrekkelijke Centrumstad’ aandacht gegeven aan sport en wel met name aan topsport en topsportevenementen. Talentontwikkeling en –herkenning, subtopsport- en topsportbeleid komen in deze SPORTVISIE terug. Als voor bovengenoemde onderdelen wordt gekozen, dan zal dit ook gevolgen hebben voor het toekomstige accommodatiebeleid.

Algemene uitgangspunten

Voor een goed accommodatiebeleid zijn naast eerder genoemde (beleids)punten ook de volgende punten belangrijk:

- efficiency en effectiviteit;
- het waar mogelijk mee-bewegen met lopende processen en
- met andere terreinen en het benutten van kansen.

Afhankelijk van de financiële situatie van de gemeente Arnhem zal geïnvesteerd kunnen worden. Er zal in eerste instantie moeten worden gekeken naar een zo efficiënt mogelijk gebruik van de bestaande voorzieningen en beperking van de onvermijdelijke extra investeringen. In het bijzonder bij binnensportaccommodaties is hier nog duidelijk winst te behalen. Gelijktijdig moeten eventuele kansen, zoals ontwikkelingen op het terrein van stadsontwikkeling en wijkontwikkelingen, die ook voor de sport meer ruimte bieden, worden aangegrepen. Denk hierbij aan de realisering van de Multifunctionele Centra in (nieuwbouw)wijken.

Samenvattend

- Door middel van het realiseren en in stand houden van sportaccommodaties levert de gemeente haar grootste bijdrage aan de sport.
- Sportvoorzieningen vormen een belangrijke voorwaarde om te kunnen sporten.
- Er moeten voldoende sportaccommodaties zijn om op termijn de doelstelling van het aantal sportende Arnhemmers (75%) te kunnen realiseren.
- De accommodaties moeten kwalitatief goed zijn en zo efficiënt en effectief mogelijk worden gebruikt.
- Daarbij is het belangrijk om in te spelen op andere (beleids)terreinen en kansen te benutten die zich voordoen.
- Sportvoorzieningen kunnen ruimtelijk worden ingepast op het niveau van een gebouw, bouwblok of buurt of worden opgenomen in een groene structuur.
- Sport combineren met andere voorzieningen in de stad versterkt de aanwezigheid van sport in de stad.

Uitgangspunten om keuzes te maken ten aanzien van sportaccommodaties

Zodra de Sportvisie is vastgesteld zal worden begonnen met de uitwerking van de Accommodatienota. In de Accommodatienota zal heel concreet komen te staan waarin de gemeente Arnhem de komende jaren voor wat betreft de accommodaties en voorzieningen gaat investeren. Elk jaar wordt er een actieplan Accommodaties opgesteld. De Accommodatievisie biedt handvatten om tot die keuzes te komen. Hieronder volgen de stappen om tot keuzes en prioriteitstelling te komen voor sportaccommodaties.

1. De te realiseren en in stand te houden sportvoorzieningen zijn gebaseerd op de werkelijke behoefte van

- het onderwijsgebruik: op basis van de onderwijswetgeving en de door de gemeente vastgestelde integrale huisvestingsplannen
- het wijkgebruik aanvullend op het onderwijsgebruik
- het verenigingsgebruik (stedelijk gebruik), uitgaand van het huidige gebruik, de ambitie van de sportvereniging, de demografische

ontwikkelingen en getoetst aan de landelijke ontwikkelingen binnen de sport

- het recreatieve gebruik ten behoeve van individuen en voor doelgroepen als studenten, senioren/ ouderen en gehandicapten
- van nieuwe stedelijke alternatieven en vormen van sport die geen sterke binding hebben met sportverenigingen.

2. De gemeente houdt een basissportvoorziening op een drietal niveaus in stand

- op wijkniveau, ten behoeve van het onderwijsgebruik, het wijkgebruik (inclusief speelbeleid) en verenigingsgebruik voor het jongste kind;
- op halfstedelijk niveau voor verenigingsgebruik voor binnen- en buitensport bijvoorbeeld voetbal, rugby en hockey (buitensport) en gymnastiek, turnen, vechtsport, balsporten en badminton (binnensport);
- op stedelijk niveau voor talentontwikkeling, sub- en topsport.

3. Het gebruik en de bezetting van sportaccommodaties optimaliseren

Dit vraagt om sturing op gebruik. Efficiënt gebruik van sportaccommodaties staat voorop. Als een accommodatie optimaal wordt benut, dan moet er worden uitgeweken naar een andere locatie of accommodatie. Hierbij moeten ook de niet-gemeentelijke sportaccommodaties van onderwijsinstellingen worden betrokken. Als accommodaties minimaal efficiënt worden gebruikt, dan kan dat leiden tot het opheffen van een accommodatie of voorziening ten gunste van een andere accommodatie. De gemeente onderzoekt of het niet onderwijsgebruik van alle (ook niet-gemeentelijke) onderwijs sport locaties via één centraal verhuursysteem efficiënter kan worden opgevangen.

4. Handhaven van kwaliteit en inzet van de bestaande voorziening gaat voor nieuwe voorzieningen

Accommodaties moeten uitnodigen om te sporten. Dit stelt eisen aan inrichting en onderhoud. Nieuwe accommodaties moeten zowel op wedstrijd- als op trainingsniveau minimaal daar waar mogelijk voldoen aan de eisen van de landelijke sportorganisaties. Aan bestaande accommodaties kan daarvoor dispensatie worden verleend. Een breed

aanbod van sportmogelijkheden per accommodatie is gewenst. Hierdoor worden de mogelijkheden voor een efficiënt gebruik vergroot, maar ook zeker de aantrekkelijkheid voor een bredere groep gebruikers. Mensen nemen kennis van verschillende sporten, ouders sporten waar kinderen ook sporten, enz. Bestaande accommodaties die niet meer uitnodigen voor gebruik of waarin teveel moet worden geïnvesteerd om ze op het gewenste peil te brengen, moeten worden afgestoten.

5. Prioriteit wordt gegeven aan sportvoorzieningen in wijken waar sportdeelname achterblijft

Het vergroten van het aantal bewegende en sportende Arnhemmers is de hoofddoelstelling. Uit de sportdeelnamecijfers per wijk (resultaten MAJdS en de Stadsenquête) blijkt dat in enkele wijken sportdeelname aanzienlijk achterblijft terwijl andere wijken een redelijk op of boven de norm liggende sportdeelname laten zien. Investerings in sportvoorzieningen moeten optimaal bijdragen aan het vergroten van het aantal sportdeelnemers en dus ook daar waar de groeikansen het grootst zijn.

6. Prioriteit wordt gegeven aan sportvoorzieningen die de meeste mensen laten sporten

De beperkte financiële middelen vragen om een kritische afweging van het rendement van investeringen. Gezien de doelstelling van het gemeentelijke sportbeleid, namelijk het stimuleren van sportdeelname van 75% van de Arnhemse inwoners, zal bij het afwegen van de investeringsbeslissing het bereik van de beoogde sportvoorziening zwaar worden meegewogen. Bijvoorbeeld geen wielervedbaan maar wel een Cruyffcourt, geen hoge badmintonhal maar wel een lage tafeltennisaccommodatie.

7. Sportaccommodaties worden ‘professioneel’ beheerd

Het optimaal benutten van sportvoorzieningen, onder andere door een zo multifunctioneel gebruik van de accommodaties, stelt ook eisen aan het beheer van de accommodaties. Bij het gebruik van een sportvoorziening door meerdere groepen verdeeld over verschillende sporten moet het beheer professioneel (daarmee wordt bedoeld dat het beheer kwalitatief goed moet worden geregeld) zijn. Het is dan niet mogelijk om een van de gebruikers met het beheer te belasten. Professioneel beheer sluit overigens het werken met vrijwilligers niet uit.

8. Er wordt maximaal ingespeeld op mogelijkheden vanuit andere beleidsterreinen

Door in te spelen op ontwikkelingen op andere terreinen kunnen de mogelijkheden voor de sport worden vergroot. Gebiedsontwikkelingen in bepaalde wijken hebben al geleid tot moderne sportvoorzieningen in een multifunctionele omgeving (MFC's). De accommodaties rond het water (Haven) zijn zowel een bedreiging als een kans voor de watersport. Het verbeteren van de buitenruimte (bijvoorbeeld in nieuwbouwwijken al vanaf het allereerste begin meenemen en in achterstandswijken in een later stadium inbouwen) maakt ook het verbeteren van speelruimtes, looproutes etc. mogelijk.

Actiepunten:

- 1 Uitwerken van een Accommodatienota direct na vaststelling van de SPORTVISIE (gereed tweede helft 2012). Per jaar zullen concrete acties en interventies (Accommodatieplan) worden vastgelegd.
- 2 Institutionaliseren van tweejaarlijkse beknopte evaluatie van de stand van zaken sportaccommodaties.
- 3 Opstellen van een toekomstgerichte notitie voor de beschermde speelvoorzieningen en de bouwspelplaatsen.

6

Tarieven- en subsidiesysteem

De gemeente Arnhem wil, zoals in de vorige hoofdstukken is aangegeven, een nieuwe sportkoers gaan varen waarbij onder meer de vitaliteit van de sportvereniging en het zich houden aan sportiviteit & respect worden beloond. Zwakke sportverenigingen gezonder/vitaler maken en een kleiner aantal zwakke sportverenigingen is in het belang van Arnhem. Met behulp van tarieven en subsidies kan de gemeente sturen op deze gewenste ontwikkelingen. Het huidige tarieven- en subsidiesysteem voor de sport (2002) voorziet niet in sturing en beloning op bovengenoemd gebied. Mede daarom is in het coalitieakkoord opgenomen dat het huidige tariefensysteem moet worden aangepast.

Er is geen intentie om door aanpassing van het tarieven- en subsidiesysteem bezuinigingen door te voeren. De gemeente Arnhem gaat voor meer transparantie en een goed uit te leggen systeem. Er moet natuurlijk wel financiële ruimte worden gecreëerd die benut kan worden om sportverenigingen vitaal te maken en om te komen tot 75% sport- en beweegdeelname. De subsidie wordt bekostigd uit de tarieven.

De voordelen van een aangepast tarieven- en subsidiesysteem zijn ten eerste het wederzijds belang. Voor de sportverenigingen bestaat het belang erin om inkomsten (subsidie) te krijgen en voor de gemeente om de gewenste (maatschappelijke) effecten te realiseren. Naarmate een

sportvereniging een grotere bijdrage levert aan de samenleving staat daar een groter subsidiebedrag tegenover. Ten tweede: lagere netto kosten voor een maatschappelijk betrokken sportvereniging. Een zeer actieve sportvereniging komt uit op lagere netto kosten en een minder actieve sportvereniging zal per saldo te maken krijgen met relatief hogere accommodatiekosten. En ten derde: duidelijkheid over de werkelijke kosten (is de kostprijs) en de verstrekte gemeentelijke bijdrage.

De sportverenigingen worden ook binnen het huidige tarievenstelsel in feite gesubsidieerd door de gemeente. Zij betalen namelijk voor hun accommodatie veel minder dan de werkelijke kostprijs. Het is de intentie dit zo te houden. Met uitzondering van het Fonds Sport & Bewegen heeft Arnhem geen directe subsidieregeling voor de lokale sportverenigingen. Het tarieven- en subsidiesysteem moet een sturingsinstrument worden met als doel een bijdrage te leveren aan het gemeentelijk sportbeleid zoals bredere toeganankelijkheid van de sportvereniging, aandacht voor specifieke sportgroepen en professionaliteit binnen de sportvereniging. Zodra sportverenigingen zich vitaal kunnen noemen, zullen ze in het 'nieuwe' tarieven- en subsidiesysteem hiervoor worden beloond. Uiteraard krijgen sportverenigingen die in dat opzicht nog een weg te gaan hebben de mogelijkheid om toe te groeien naar deze vitaliteit. Een vitale sportvereniging zal ook de weg weten naar andere financierings-mogelijkheden voor haar

activiteiten. Denk aan sportsubsidies, fondsen en sponsoring.

Uitgangspunten voor het (ontwikkelen van het) systeem op een rij

Hieronder volgen de uitgangspunten voor het te ontwikkelen tariefensysteem:

- Het belonen van de maatschappelijke betekenis van sport in het algemeen en van sportverenigingen in het bijzonder, waarbij recht wordt gedaan aan het gemeentelijk sportbeleid.
- Het rechtvaardig en het gedifferentieerd verdelen van de subsidiemiddelen.
- Het opstellen van criteria voor subsidietoekenning. Daarbij zijn bijvoorbeeld belangrijk: het aantal jeugdleden, de vitaliteit van de sportvereniging, het aanbod voor gehandicapten, deelname aan sportprojecten, de aanwezigheid van een beleidsplan, vrijwilligersbeleid, kadervorming en een financieel plan. Gekozen kan worden om de indeling vitale sportvereniging te hanteren maar ook om daar een paar criteria uit te selecteren en hierop in te zetten. Bij nadere uitwerking wordt uitgezocht wat het meest praktisch en hanteerbaar is.
- De op te stellen criteria moeten objectief en goed hanteerbaar zijn. Maatwerk mag niet uitgesloten worden en de criteria moeten aansluiten bij de gemeentelijke doelstellingen en reële mogelijkheden van sportverenigingen. Pas als het systeem voldoende is uitgewerkt, kan het worden geïntroduceerd.
- Het systeem moet transparant zijn. Dit neemt niet weg dat het systeem altijd ingewikkelde aspecten zal hebben, om rechtvaardigheid en billijkheid te garanderen.
- Het tarievenstelsel wordt gefaseerd ingevoerd zodat de sportverenigingen binnen een overgangstermijn kunnen inspelen op de nieuwe situatie. Maar ook om te zorgen dat het mogelijk is om het systeem aan de hand van ervaringen zo nodig bij te sturen, zonder dat dit tot onzekerheid leidt.
- Het is een eenvoudig systeem, met minimale administratieve belasting voor zowel de sportverenigingen als de gemeente.

- Het nieuwe systeem is geen bezuiniging. Het budget blijft binnen de sport maar wordt anders verdeeld.
- Het systeem wordt in overleg met het Arnhemse 'sportveld' ontwikkeld.
- Het resultaat is een uitgetest tarieven- en subsidiesysteem dat beloningen bevat.

Het ontwerp

Het sportbeleid moet recht doen aan de betekenis van sport in het algemeen. Het moet sportverenigingen in het bijzonder belonen voor het verrichten van belangrijke maatschappelijke inspanningen.

De grote lijn van het tarieven- en subsidiesysteem is als volgt:

- de kostprijs
- een financiële bijdrage van de gemeente
- een verenigingssubsidie⁹

Ad 1 De kostprijs

De (integrale) 'kostprijs' van een accommodatie bestaat uit de totale kosten (financieel) die worden gemaakt voor het leveren, onderhouden en in gebruik nemen van de accommodatie. Momenteel dekt het tarief dat een sportvereniging betaalt maar een deel van de kostprijs.

Ad 2 Een financiële bijdrage van de gemeente

Alle sporters die gebruik maken van een gemeentelijke sportaccommodatie, de organisatievorm doet er hier niet toe, krijgen een bijdrage. Het kan gaan om een sportvereniging, vriendenclubje of de individuele sporter. Omdat sport bijdraagt aan een leefbare stad waarin iedereen meedoet, vindt de gemeente het beoefenen van sport om veel redenen belangrijk. Daarom heeft de gemeente, onafhankelijk van het tariefensysteem dat zij heeft gevoerd, altijd al een substantieel deel van de kosten voor accommodaties voor haar rekening genomen. Dat zal in het nieuwe systeem ook het geval zijn.

⁹ Deze criteria zijn een voorbeeld. Welke criteria uiteindelijk worden opgenomen wordt tijdens de uitwerking bepaald.

Ad 3 Verenigingssubsidie

Er wordt een verenigingssubsidie voor sportverenigingen¹⁰ geïntroduceerd.

Dit is een subsidie om verenigingen te stimuleren en steunen om een bijdrage te leveren aan de maatschappelijke waarde van sport. Dit kan bijvoorbeeld door een beleid gericht op het werven en behouden van 'de nieuwe vrijwilliger', samenwerking met andere organisaties.

Ook kunnen sportverenigingen daarvoor in aanmerking komen als zij een bijzondere sport aanbieden, die de sportdiversiteit van Arnhem ten goede komt. Tevens kan een sportvereniging zich toeleggen op het presteren door bijvoorbeeld speciale aandacht voor talentontwikkeling. Kortom, meerdere profielen zijn denkbaar en kunnen voor deze verenigingssubsidie in aanmerking komen (zie hoofdstuk 3 over de vitale vereniging). Want hoofdzakelijk is dat zij een keuze maken. Een mooi gezegde in dit verband is gerelateerd aan de sport en luidt: 'niet kiezen is verliezen'. Deze subsidie kan rechtstreeks worden toegekend aan een vereniging en/of worden verrekend via de tarieven. Een en ander is onderwerp van verdere uitwerking.

Aanvullende faciliteiten

Het invoeren van een dergelijk systeem heeft alleen kans van slagen als sportverenigingen ondersteund worden. Denk hierbij aan ondersteuning om sportverenigingen te helpen een vitale sportvereniging te worden. Hiervoor moet vanuit het tarievensysteem een budget beschikbaar worden gesteld.

Actiepunt:

1. Uitwerken van het tarieven- en subsidiesysteem, met als belangrijke aandachtspunten:
 - In beeld brengen van de kostprijs van verschillende accommodaties.
 - Uitwerken van het tarieven- en subsidiesysteem en daarbij ook mogelijke financiële risico's in kaart brengen.¹¹
 - Testen van het tarievensysteem dat 'beloningen' bevat.
 - Opstellen van een overgangsregeling.
 - Trapsgewijs invoeren van het systeem.

¹⁰ Een sportvereniging/stichting is een Arnhemse vereniging/stichting met volledige rechtsbevoegdheid, die als voornaamste activiteit, al dan niet in competitieverband, gelegenheid biedt sport te beoefenen, die aangesloten is bij één of meer erkende overkoepelende

sportorganisatie(s) die lid zijn van het NOC*NSF en die geen mensen uitsluit voor een lidmaatschap.

¹¹ Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan eventuele BTW meerlasten door een andere vorm van tarief opbouw.

7

Alle actiepunten op een rij

Activerend sportbeleid, onderscheid naar doelgroep

Actiepunten:

- 1 Uitwerken actieprogramma sportstimulering (2012) waarin drie groepen onderscheiden worden:
 - De jeugd tot 12 jaar. 90% sport of beweegt. Dit percentage moet stabiel blijven;
 - De jongeren van 13 t/m 18 jaar. Forse terugloop in sporten en bewegen door veranderen op school, bijbaantjes en zap-sportgedrag.
 - De groep 18 jaar en ouder, met daarin subgroepen 25 t/m 34 jaar (jonge ouders/tweeverdieners), 45 t/m 54 jaar (potentiële herintreders) en de groep 65 jaar en ouder (zowel vitale ouderen als sportmijders).
- 2 Uitwerken van de visie van de gemeente in jaarlijkse programma's, te beginnen in 2013, met als basis:
 - Meer samenwerken tussen onderwijs, welzijn, wijk, corporaties, commerciële sportaanbieders en sportverenigingen. Sportverenigingen die hierin een voortrekkersrol (willen) spelen, worden middels het tarievenstelsel gefaciliteerd.
 - Zoeken van samenwerking met het bedrijfsleven. Als vindplaats van de sub-doelgroepen 25 t/m 34 jaar en 45 t/m 54 jaar en die meer in beweging zien te krijgen; als samenwerkings-

partner, bijvoorbeeld een energieleverancier betrekken bij een fietscampagne voor senioren.

- Voortzetten van het succes van 'Meedoen Alle Jeugd door Sport' (MAJdS) en structureel inbedden bij sportverenigingen.
- Opnemen van Actieplan 'ouderen actief': acties om mensen van 65 jaar en ouder te stimuleren om meer te bewegen of sporten. Denk aan aangepast sporten, bewegen onder begeleiding, loop- en beweegroutes rond verzorgingstehuizen enz.
- Stimuleren van vernieuwende initiatieven en van het activeren van 'moeilijke' doelgroepen.
- Investeren voor jeugd blijven op niveau. Geen uitbreiding.
- Meer investeren in sporten in de openbare ruimte: flexibel, passend bij verschillende doelgroepen. Ook de Arnhemse parken zijn accommodaties en kunnen ook zeker als zodanig -als sportaccommodatie- worden gebruikt.
- Inventariseren van alle initiatieven, projecten, acties in de wijken: betere afstemming, strakke regie, keuzes maken (ook iets niet doen). Daarbij meer aandacht voor het delen en uitdragen van leermomenten, bereikte resultaten en successen.
- Continueren en uitbouwen van de inzet van de combinatiefuncties wijk en sport.

Vitale sportverenigingen en sportiviteit en respect

Actiepunten vitale sportverenigingen

- 1 Opstellen van nota 'vitale' vereniging met daarin opgenomen:
 - Versterken van de vitaliteit van sportverenigingen
 - Stimuleren dat sportverenigingen hun maatschappelijke rol oppakken in samenwerking met onderwijs, welzijn en wijk(verenigingen)
 - Vergroten dienstverlening
 - Het aansluiten van het sportaanbod bij de maatschappelijke vraag
 - Afstemmen van de verenigingsondersteuning op de nieuwe visie op sportverenigingen en de gewenste ondersteuning daarbij.

Actiepunten sportiviteit en respect

- 1 De pilot bij voetbal verder voortzetten en, waar nodig, als voorbeeld gebruiken bij andere sporten.
- 2 In de nota 'Vitale' vereniging eveneens opnemen:
 - Sportiviteit en respect als belangrijk item voor de vitale sportvereniging.
 - Opnemen, naar voorbeeld van het landelijke actieplan 'Naar een veiliger sportklimaat' van maatregelen om sportiviteit en respect te bevorderen, met een start bij voetbal.
 - Zoeken van samenwerking tussen gemeente, sportbond, vereniging en het lokaal veiligheidsbeleid en de daarbij betrokken partners.

Van breedtesport naar talentontwikkeling

Actiepunten

- 1 Uitvoeren van een pilot topsportloket
- 2 In 2012 en verder opstellen van een uitvoeringsplan met daarin opgenomen:
 - Versteven van de samenwerking tussen de gemeente, CTO Papendal Arnhem en NOC*NSF.
 - Meedoen aan de pilot 'Beweeg-ABC' van VSG. Daarna structureel een dergelijk meet-instrument voor het bewegingsonderwijs invoeren in het Arnhemse basisonderwijs in samenwerking met de onderwijsbesturen.

- Kiezen voor drie tot vijf Arnhemse kernsporten (inclusief G-sport). De betreffende sportbonden uitnodigen om een meerjarig plan 'verbinding breedtesport- talentontwikkeling/ topsport' (aangevuld met G-sport) op te stellen.
- Het financieren van een 'diensten'pakket voor ambitieuze sporters en sportverenigingen binnen de kernsporten.
- Steviger verankeren van topsportevenementen in het beleid voor evenementen en citymarketing.

De accommodatievisie

Actiepunten

- 1 Uitwerken van een Accommodatienota direct na vaststelling van de Sportvisie (gereed tweede helft 2012) Per jaar zullen concrete acties en interventies (Accommodatieplan) worden vastgelegd.
- 2 Institutionaliseren van tweejaarlijkse beknopte evaluatie van de stand van zaken sportaccommodaties.
- 3 Opstellen van een toekomstgerichte notitie voor de beschermde speelvoorzieningen en de bouwspiegelplaatsen.

Tarieven- en subsidiesysteem

Actiepunt:

- 1 Uitwerken van het tarieven- en subsidiesysteem, met als belangrijke aandachtspunten:
 - In beeld brengen kostprijs van verschillende accommodaties.
 - Uitwerken van het tariefensysteem en daarbij ook mogelijke financiële risico's in kaart brengen.
 - Testen van het tariefensysteem dat 'beloningen' bevat.
 - Opstellen van een overgangsregeling.
 - Trapsgewijs invoeren van het systeem.

8

Begrippenlijst en afkortingen

Begrippen

Aangepast sporten – aangepast sporten is er voor iedereen met een beperking, waarbij het kan gaan om een lichamelijke, verstandelijke, auditieve, visuele of chronische beperking.

ArnhemHal – naam van de multifunctionele trainingsaccommodatie voor topsport die op Papendal komt (2012).

Arnhemse Model/ Norm – norm voor een gymzaal volgens het Arnhemse model is 24x16, hoogte tussen de 5.5 en 7 meter. De norm van gymzalen uit het verleden is 21x12, minimale hoogte 5,5 meter.

Bewegingsonderwijs – gymnastiek op school.

Breedtesport – sport door grote groepen beoefend.

Citymarketing – ook wel stadspromotie genoemd, is de strategische promotie van een stad of stadswijk.

Combinatiefunctionaris – is een persoon die een combinatiefunctie vervult waarbij de combinatie van verschillende sectoren een hoofdrol speelt. In dit verband sport - school; wijk - school; sport - wijk.

Cruijff Court – is een moderne invulling van het aloude trapveldje dat vroeger te vinden was in

veel buurten en wijken, maar dat door de jaren heen vaak is opgeofferd voor verstedelijking en uitbreiding. Met de Cruijff Courts wordt de functie die dat oude trapveldje had, weer terug in de wijk gebracht. Hoofdsport: voetbal.

Fonds Sport & Bewegen – dit is een gemeentelijk subsidiefonds om sportdeelname te stimuleren. Het fonds ondersteunt Arnhemse projecten, experimenten of andere initiatieven op het gebied van sport en bewegen.

Georganiseerde sport – hiervan is sprake als de activiteiten min of meer volgens de regels van de verenigingssport verlopen. Tijdens het uitvoeren van de activiteiten ontbreekt echter de directe invloed van het georganiseerde raamwerk. Met de anders georganiseerde sport wordt de sportbeoefening bedoeld die wel is georganiseerd maar niet in NOC*NSF verband plaatsvindt. Sportscholen, fitnesscentra e.d. zijn de belangrijkste groep binnen deze categorie van sportaanbieders.

Het Arnheems Lenteakkoord – is de naam van het coalitieakkoord voor de bestuursperiode 2010–2014. De coalitiepartijen die samen voor deze periode het stadsbestuur vormen, hebben daarin afspraken gemaakt over de onderwerpen waaraan zij gaan werken.

Het Mulierinstituut – het W.J.H. Mulier Instituut is een kennisinstituut, met als doel het bevorderen

van de onderlinge afstemming, coördinatie en diepgang van het sociaalwetenschappelijk sportonderzoek in Nederland.

Krachtwijken/ Vogelaarwijken – de ‘40 wijken van Vogelaar’ betreft een lijst van 40 Nederlandse wijken die voormalig Minister Ella Vogelaar van Wonen, wijken en integratie in 2007 heeft bekendgemaakt. Een meer gebruikelijke term is ‘aandachtswijken.’ In deze woongebieden werden gedurende de kabinetsperiode Balkenende IV extra investeringen gedaan, gezien stapeling van sociale, fysieke en economische problemen die zich daar voordoen.

Krajicek Playground – een playground is een plaats waar jeugd kan spelen en /of sporten. Op een playground is onder meer plaats om te tennissen, te voetballen en om te basketballen.

Multifunctioneel centrum – een gebouw met veel verschillende functies, waarin bijvoorbeeld onderwijs, kinderopvang, huisartsen en een bibliotheek gevestigd kan zijn.

Nederland Sportland 2016 – Nederland wil mogelijk de Olympische en Paralympische Spelen van 2028 organiseren. Op weg daar naartoe beslaat fase 2 van het Olympisch plan de opbouwfase tot 2016. In deze periode moet Nederland op Olympisch niveau worden gebracht en aan het einde van deze fase beschikt Nederland over een infrastructuur op Olympisch niveau en valt het besluit of en wanneer een bod (bid) wordt uitgebracht.

Olympisch Plan 2028 – Het Olympisch Plan 2028 is de ambitie om met sport in de volle breedte een bijdrage te leveren aan Nederland, met veel positieve effecten nu en in de toekomst. En met de organisatie van de Olympische en Paralympische Spelen van 2028 in Nederland als inspirerend perspectief en mogelijke uitkomst.

Sport – Een sport kan omschreven worden als een fysieke krachtmeting (bijvoorbeeld zwemmen), fysiek spel (bijvoorbeeld voetbal) of denkspel (bijvoorbeeld schaken) dat op reglementaire wijze in competitieverband of recreatief gespeeld kan worden.

Sportdeelname/ -participatie – percentage mensen dat aan sport doet. Hier wordt ‘sporten’, inclusief wandel- en fietssport bedoeld. Daarbij sluit Arnhem aan bij de RSO (Richtlijn Sportdeelname Onderzoek) die door de NOC*NSF en het Mulierinstituut wordt gehanteerd. Conform deze definitie mag iemand zich een sporter noemen als hij minimaal 12 keer per jaar aan sport doet.

Sportgemeente van het jaar – de jaarlijkse verkiezing ‘Sportgemeente van het Jaar’ wordt georganiseerd door Vereniging Sport en Gemeenten, sportkoepel NOC*NSF en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Deelname staat open voor gemeenten. Arnhem is Sportgemeente 2011!

Talenterkenning – het herkennen of identificeren van een talentvolle sporter als potentieel topsporter.

Talentontwikkeling – omvat alle activiteiten die de opleiding van talent tot topsporter vormen.

Tarieven- en subsidiesysteem – een systematiek waarin de tarieven voor huur van de accommodaties en de subsidies ten behoeve van het sporten zijn vastgelegd.

Topsport – is het op hoog niveau (nationaal, internationaal wedstrijdniveau) beoefenen van een sport.

Topsport Gelderland – is binnen het Olympisch Netwerk Gelderland de organisatie die de begeleiding en ondersteuning verzorgt van topsporters en talenten met een NOC*NSF-status

Vakleerkracht – is een persoon die een specifiek vak – in dit geval bewegingsonderwijs - behandelt en dit aan leerlingen onderwijst.

Wellness – het Engelse woord wellness (dat trouwens gezondheid betekent) komt voort uit de fitnesstermen wellbeing (welzijn) en fitness. Het woord wordt gebruikt als verzamelbegrip voor alles wat met ontspanning, genieten, rust en herstellen te maken heeft. Eigenlijk kun je zeggen dat alles wat met je welzijn en lichaam te maken heeft onder wellness valt.

Afkortingen

ASF	Arnhemse Sport Federatie
AVF	Arnhemse Voetbal Federatie
BMX	Bicycle Moto Cross
CIOS	Centraal Instituut Opleiding Sportleiders
CTO	Centrum voor Topsport en Onderwijs
EK	Europees Kampioenschap
GSF	Gelderse Sport Federatie
GSO	Gelders Stedelijk Ontwikkelingsbeleid
G-sport	dat de G voor gehandicapt zou staan, is een wijdverbreid misverstand. De term is bedacht omdat reguliere categorieën van A tot en met F lopen. Toen sportbonden een naam moest verzinnen voor de categorie ‘sporters die wat extra aandacht nodig hebben’, werd gekozen voor de G, de volgende letter in het alfabet.
HAN	Hogeschool Arnhem-Nijmegen
KNHB	Koninklijke Nederlandse Hockey Bond
KNVB	Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond
LOOT	Landelijke Organisatie Onderwijs en Topsport
MAJdS	Meedoen Alle Jeugd door Sport
MFC	Multifunctioneel Centrum
NISB	Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen
NOC*NSF	Nederlands Olympisch Comité * Nederlandse Sport Federatie
NSA	de Nederlandse Sport Alliantie
OM	Openbaar Ministerie
ONG	Olympisch Netwerk Gelderland

ROC	Regionaal Opleidingscentrum
SA	Sportbedrijf Arnhem
STAP	Stichting Topsport Arnhem Promotie
UCI	Union Cycliste Internationale
UEFA	Union of European Football Associations
VMBO	Vorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VWS	ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

colofon

Fotografie:

Mathilde Dusol (foto pagina 18/19)

Jason (foto pagina 32/33)

Sportbedrijf Arnhem (overige foto's)

Grafisch ontwerp: Harald Slaterus

Druk: De Groot Drukkerij

Uitgave: Gemeente Arnhem 2011